

Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU3

Utgiftsområde 21 Energi

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2021 inom utgiftsområde 21 Energi, som uppgår till ca 4,5 miljarder kronor. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden. När det gäller Affärsverket svenska kraftnät tillstyrker utskottet regeringens förslag till investeringsplan och till finansiella befogenheter. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag till avgiftsuttag för elberedningsavgiften. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som har förts fram i motioner.

I betänkandet finns en reservation (SD) och tre särskilda yttranden (M, V, KD). Ledamöterna från Moderaterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna avstår från ställningstagande när det gäller anslagsbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i de särskilda yttrandena.

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:1 inom utgiftsområde 21 Energi.

Åtta yrkanden i motioner från den allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Betänkandets disposition	6
Utskottets överväganden	7
Regeringens resultatredovisning	7
Redovisade tillkännagivanden	12
Statens budget inom utgiftsområde 21	14
Reservation	33
Statens budget inom utgiftsområde 21 (SD)	33
Särskilda yttranden	36
1. Statens budget inom utgiftsområde 21 (M)	36
2. Statens budget inom utgiftsområde 21 (V)	37
3. Statens budget inom utgiftsområde 21 (KD)	39
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	42
Propositionen	42
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	42
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	44
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och motionärernas förslag till beställningsbemyndiganden	45
<i>Bilaga 4</i>	
Reservanternas anslagsförslag	46
<i>Bilaga 5</i>	
Reservanternas förslag till beställningsbemyndiganden	47
<i>Tabell</i>	
Tabell Regeringens och motionärernas utgiftsramar 2021—2023 för utgiftsområde 21 Energi	14

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Statens budget inom utgiftsområde 21

a) Anslagen för 2021

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 21 Energi enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 21 punkt 4 och avslår motionerna

2020/21:2974 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2020/21:3118 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD),

2020/21:3490 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkandena 1–5 och

2020/21:3501 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 1.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 21 punkt 5.

c) Godkännande av investeringsplan för Affärsverket svenska kraftnät

Riksdagen godkänner investeringsplanen för elförsörjning för 2021–2023 som en riktlinje för Affärsverket svenska kraftnäts investeringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 21 punkt 2.

d) Finansiella befogenheter för Affärsverket svenska kraftnät

Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2021 ge Affärsverket svenska kraftnät finansiella befogenheter i enlighet med vad regeringen förordar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 21 punkt 3.

e) Avgiftsuttag för elberedskapsavgiften

Riksdagen fastställer avgiftsuttaget under 2021 för elberedskapsavgiften till högst 255 000 000 kronor.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 21 punkt 1.

Reservation (SD)

Stockholm den 3 december 2020

På näringsutskottets vägnar

Lars Hjalmered

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lars Hjalmered (M)*, Anna-Caren Säterberg (S), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)*, Mattias Bäckström Johansson (SD), Monica Haider (S), Helena Lindahl (C), Birger Lahti (V)*, Lotta Olsson (M)*, Tobias Andersson (SD), Camilla Brodin (KD)*, Åsa Eriksson (S), Joar Forssell (L), Eric Palmqvist (SD), Patrik Engström (S), Rickard Nordin (C) och Amanda Palmstierna (MP).

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2020/21:1 i de delar som gäller utgiftsområde 21 Energi och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2020/21. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och förslagen i motionerna listas i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2021 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna föreslår i sina respektive budgetmotioner. I bilaga 4 och 5 återfinns reservanternas anslagsförslag respektive reservanternas förslag till beställningsbemyndiganden.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2021 för utgiftsområde 21 Energi till 4 514 129 000 kronor (prop. 2020/21:1, bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). I detta betänkande föreslår näringsutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden inom utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 21 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter finns ett avsnitt i vilket regeringens hantering av två tillkännagivanden från riksdagen redovisas. Avslutningsvis behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 21 Energi.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning

Inledning

Sedan 2015 har näringsutskottet kontinuerligt följt upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen i fråga om utgiftsområdena 19 Regional utveckling, 21 Energi och 24 Näringsliv. Utskottets grupp för uppföljning och utvärdering har under dessa år även fört en dialog med berörda statssekreterare om regeringens resultatredovisning. Utskottets senaste iakttagelser och bedömningar redovisas i utskottets budgetbetänkanden för respektive utgiftsområde (bet. 2019/20:NU1, bet. 2019/20:NU2, bet. 2019/20:NU3). I den senaste genomgången var fokus främst i vilken utsträckning regeringen hade beaktat och tillgodosett de synpunkter som utskottet tidigare hade haft på resultatredovisningen.

Näringsutskottet har under hösten 2020 fortsatt att följa upp i vilken utsträckning regeringen, inom ramen för budgetpropositionens nya struktur, har beaktat och tillgodosett de synpunkter på resultatredovisningen som utskottet har framfört tidigare. Vidare har utskottet följt upp om resultaten redovisas i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om för utgiftsområdet eller i förhållande till andra mål, om regeringen gör en bedömning och analys av uppnådda resultat i förhållande till mål och anslag och om resultaten redovisas i förhållande till anslagen.

I de närmast följande avsnitten i detta betänkande refereras hur regeringen i budgetpropositionen har beskrivit det pågående utvecklingsarbetet med resultatredovisningen, målen för utgiftsområdet, de indikatorer och bedömningsgrunder som har använts samt hur resultatet och analys och slutsatser har redovisats. Avslutningsvis redovisas utskottets samlade bedömning av resultatredovisningen.

Propositionen

En utvecklad resultatredovisning

Under de senaste åren har det bedrivits ett arbete inom Regeringskansliet som syftar till att resultatredovisningen i budgetpropositionen ska ha en enhetlig struktur, vara mer ändamålsenlig och bättre motivera regeringens budgetförslag. I budgetpropositionen (prop. 2020/21:1) anger regeringen att utgångspunkten för arbetet har varit budgetlagens krav på regeringen att redovisa resultat i budgetpropositionen i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om samt att redovisningen ska vara anpassad till de olika utgiftsområdena. Arbetet har bl.a. resulterat i förtydligade riktlinjer för utformningen av resultattexterna som väntas leda till att resultatinformationen framträder tydligare.

Energi

I propositionen redovisar regeringen det övergripande mål för energipolitiken som riksdagen har beslutat om. Innebörden är att energipolitiken bygger på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU och syftar således till att förena

- försörjningstrygghet
- konkurrenskraft
- ekologisk hållbarhet.

Energipolitiken ska således skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Vidare redovisas de energipolitiska mål som riksdagen har beslutat om och som är kopplade till vissa årtal. Det handlar om ett antal mål som är tidsatta till 2020, exempelvis att andelen förnybar energi ska vara minst 50 procent till detta år, samt att Sverige till 2030 ska ha en 50 procent effektivare energianvändning. Därutöver omnämns det övergripande målet för energiforskningen som riksdagen har beslutat om samt de tre delmål som finns knutna till detta mål.

Under en egen rubrik redovisas även EU:s mål inom energiområdet. Det framgår att en del av dessa har genomförts i Sverige genom beslut av riksdagen under riksmötet 2008/09. Vidare anges de bindande mål som Europaparlamentet och rådet kom överens om i juni 2018 när det gäller förnybar energi och energieffektivisering, liksom de mål som har antagits avseende förnybar energi inom transportsektorn och när det gäller sammanlänkning av elnät mellan EU:s medlemsstater.

Avsnittet i propositionen som betecknas Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder består i huvudsak av en inledande reflektion över de svårigheter som finns med att följa upp resultatet av olika insatser på det energipolitiska området. Regeringen konstaterar att utvecklingen på området inte bara påverkas av de statliga insatserna utan även av utvecklingen i omvärlden, vilket enligt regeringen gör det svårt att härleda de direkta effekterna av insatserna. Vidare slår regeringen fast att det inom forsknings- och innovationsområdet kan ta flera decennier innan effekter kan urskiljas och det då dessutom ofta är svårt att knyta dem direkt till en specifik insats.

Därefter följer en uppräkningslista av de 14 huvudsakliga indikatorer som används för att redovisa resultatet i förhållande till de riksdagsbundna målen. Bland dessa indikatorer märks effektbalans, total andel förnybar energi, industrins energipriser och energiintensitet.

Resultatredovisningen inleds med en referens till näringsutskottets tidigare synpunkter. Regeringen konstaterar att den med anledning av dessa fortsätter att utveckla resultatredovisningen. Vidare konstaterar regeringen att den för att tydliggöra kopplingen till de riksdagsbundna målen inom utgiftsområdet har förändrat redovisningens struktur jämfört med föregående år.

Efter denna inledning följer – samlat i en ruta som sträcker sig över ca 2,5 sidor – en översiktlig introduktion till Sveriges energisystem som inkluderar tidsseriediagram över mängden tillförd energi med olika ursprung, slutlig energianvändning inom olika sektorer samt elproduktionens fördelning på olika kraftslag.

Därefter följer ett avsnitt där utvecklingen i förhållande till det övergripande energipolitiska målet redovisas, dvs. i förhållande till energipolitikens tre grundpelare försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet. När det gäller försörjningstryggheten redovisas den svenska självförsörjningsgraden när det gäller el samt hur mycket el Sverige har exporterat under 2019. Dessutom redovisas elflödesbalans och effektbalans som indikatorer på leveranssäkerheten när det gäller el. I anslutning till detta konstaterar regeringen att det bör utvecklas fler indikatorer för leveranssäkerhet. Avsnittet om försörjningstrygghet avslutas med tre kortare stycken om försörjningstryggheten i fråga om värme, naturgas och drivmedel.

När det gäller resultatet i förhållande till den energipolitiska grundpelaren konkurrenskraft redovisas det med huvudsakligt fokus på industrins elkostnader. Det konstateras bl.a. att industrins elkostnader var låga under 2019 sett både ur ett 15-årigt och ett europeiskt perspektiv. Under rubriken ekologisk hållbarhet – den tredje grundpelaren – konstaterar regeringen inledningsvis att de klimatpåverkande utsläppen från såväl energianvändning som el- och värmeproduktion fortsätter att minska i Sverige. I övrigt hänvisar regeringen i huvudsak till att resultaten avseende ekologisk hållbarhet främst redovisas i en annan del av budgetpropositionen, nämligen utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

I det därefter följande avsnittet redovisas resultatet i förhållande till de energipolitiska mål som är tidsatta till 2020. I rubriken slår regeringen fast att målnivåerna för dessa mål har nåtts. I ett eget avsnitt redovisas utbyggnaden av den förnybara elproduktionen inom elcertifikatssystemet, varefter man övergår till att redovisa utfallet i förhållande till energieffektiviseringsmålen. Avsnittet därefter handlar också om förnybar elproduktion.

I det nästföljande avsnittet redogör regeringen för utfallet när det gäller målen för forskning och innovation inom energiområdet. Här används två mycket snarlika underrubriker: Energiforskningens bidrag till de politiska målen och Energiforskningen bidrar till de energipolitiska målen. I avsnittet redovisas även hur regeringen har hanterat det tillkännagivande som riksdagen har beslutat om som gäller forskning med inriktning på kärnenergi.

I resultatredovisningen för Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) redogör regeringen för de ekonomiska resultaten kopplade till riksdagens ramar för Svenska kraftnäts verksamhet.

Till skillnad från det senaste året har regeringen i årets budgetproposition ett samlat avsnitt betecknat Analys och slutsatser. I budgetpropositionen för 2020 redovisades ett analysavsnitt efter varje delområde (exempelvis Förnybar energi eller Energieffektivisering).

Det samlade avsnittet Analys och slutsatser i årets budgetproposition följer ungefär samma struktur som resultatredovisningsavsnittet och kopplingar görs till de riksdagsbundna målen genom att regeringen löpande redovisar sin syn på om huruvida målen har nåtts eller om den resultatutveckling som har redovisats talar för att mål med längre tidshorisonter kommer att kunna nås. Eventuella samband mellan de redovisade resultaten och de medel som regeringen har använt för att nå målen (exempelvis ekonomiska satsningar eller andra åtgärder) redovisas endast i begränsad utsträckning.

Utskottets bedömning

I likhet med flera tidigare år vill utskottet inledningsvis betona vikten av att resultatredovisningen i budgetpropositionen är klar och tydlig eftersom den utgör ett betydelsefullt underlag för riksdagens beredning av statens budget. Enligt utskottets uppfattning bör resultatredovisningen utformas på ett sådant sätt att den bidrar till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat de olika insatserna får. Därtill ska redovisningen av utfallet kunna ligga till grund för en ändamålsenlig styrning av den statliga verksamheten.

Sedan flera år tillbaka pågår en dialog mellan riksdagen och regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen och om hur regeringens resultatredovisning till riksdagen kan utvecklas. Enligt utskottets uppfattning är denna dialog betydelsefull och den har på flera sätt bidragit till att utveckla och förbättra den redovisning av resultat som regeringen lämnar i budgetpropositionen. Dialogen har även, enligt utskottets bedömning, bidragit till att det finns en genomtänkt struktur i resultatredovisningen som på ett tydligare sätt än tidigare relaterar till de mål som riksdagen har beslutat om för utgiftsområdet. Utskottet välkomnar även det utvecklingsarbete som på senare år har bedrivits inom Regeringskansliet i syfte att tydliggöra resultatredovisningen i budgetpropositionen, och att det arbetet bl.a. bygger på synpunkter från utskotten och deras kanslier. Enligt utskottets uppfattning är det betydelsefullt att denna dialog fortsätter även framöver.

I anslutning till detta vill utskottet ta tillfället i akt att uttala förståelse för att det tar tid att utveckla resultatredovisningen och att den rådande coronasituationen kan ha gjort att det arbetet, liksom många andra insatser, kan ha fått stå tillbaka för krisrelaterade och därmed mer angelägna åtgärder.

Med detta sagt fokuserar utskottet nu mer specifikt på resultatredovisningen i budgetpropositionen om utgiftsområde 21 Energi. Fokus för uppföljningen har varit att följa upp hur utskottets tidigare synpunkter har beaktats inom ramen för den nya struktur för budgetpropositionen som tillämpas fr.o.m. i år, och vilket genomslag som de nya riktlinjerna för utformningen har haft. Utskottet har även följt upp om resultaten redovisas i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om för utgiftsområdet eller i förhållande till andra mål, om regeringen gör en bedömning och analys av uppnådda resultat i förhållande till mål och anslag och om resultaten redovisas i förhållande till anslagen.

Utskottet vill inledningsvis ställa sig positivt till de förändringar som har gjorts i resultatredovisningens övergripande struktur. Enligt utskottet har det blivit lättare att se sambandet mellan det redovisade resultatet och de riksdagsbundna målen. En mer vägledande rubriksättning med tydlig koppling till målen liksom frekventa referenser till de riksdagsbundna målen främjar läsbarheten och förståelsen. Dessutom har resultatredovisningen renodlats på ett sådant sätt att den inte längre belastas av utförliga beskrivningar av myndigheters prestationer eller redovisningar av resultat som möjligen främst har haft ett värde för uppföljningen av sådana mål som regeringen själv har satt. Utskottet noterar i det sammanhanget också att sådana regeringsmål inte längre redovisas i budgetpropositionen, vilket bidrar till resultatredovisningens ökade tydlighet.

Utskottet konstaterar i likhet med vad regeringen gör i avsnittet Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder att utvecklingen inom energiområdet inte bara påverkas av de statliga insatserna utan även av utvecklingen i omvärlden. Vidare framhåller regeringen att detta kan göra det svårt att härleda de direkta effekterna av insatserna. Utskottet har egentligen inget att invända mot detta i sak, men noterar att detta konstaterande tycks ha resulterat i att inga eller endast få omvärldsfaktorer eller andra bedömningsgrunder numera finns med i resultatredovisningen. Tidigare tog dessa ett ansenligt utrymme i resultatredovisningen i anspråk utan att det alltid gick att se hur de påverkade resultatet av olika insatser eller hur de användes för att bedöma resultatet eller graden av måluppfyllelse. Utskottet har vid tidigare tillfällen påtalat detta och ur det perspektivet välkomnar utskottet den nuvarande utformningen. Möjligen hade regeringen kunnat peka på några omvärldsfaktorer som den bedömer har haft betydelse för utvecklingen inom utgiftsområdet. Utskottet hade också gärna sett en kortare motivering till den relativt omfattande förändring som har gjorts av hur regeringen delar in och beskriver olika resultatindikatorer. Sambanden mellan mål och indikatorer hade sannolikt också kunnat gå att tydliggöra genom att samla dem i en tabell på ett liknande sätt som när det gäller vissa andra utgiftsområden (se t.ex. politikområdet Näringspolitik inom utgiftsområde 24 Näringsliv).

En förändring i årets resultatredovisning som utskottet värdesätter är den samlade introduktionen till det svenska energisystemet som inleder avsnittet om resultatredovisning. Tre diagram med kortfattad vägledande text samlade i en ruta ger en bra bild av den svenska energimixens sammansättning och dess utveckling över närmare fem decennier (1970–2018) samt en motsvarande tidsserie för elproduktionens fördelning på olika kraftslag. Denna översikt ökar förutsättningarna för att såväl utskottet som andra läsare av budgetpropositionen ska kunna ta till sig den efterföljande resultatredovisningen på ett effektivt sätt.

Som redan har nämnts tidigare i betänkandet ser utskottet positivt på att resultatredovisningen i huvudsak har disponerats efter de riksdagsbundna målen. Möjligen hade tydligheten kunnat öka om beskrivningen av utvecklingen

för de övergripande målen hade använts på ett mer systematiskt sätt i rubrik-sättningen, dvs. att rubriken Försörjningstrygghet hade följts av rubrikerna Konkurrenskraft och Ekologisk hållbarhet. Vidare kan det ifrågasättas om det är tillräckligt att bara använda den befintliga industrins samlade energi- respektive elkostnader som indikatorer för konkurrenskraft. Transportsektorns energikostnader är ett exempel som kan anses ha betydelse för konkurrens-kraften. Att Sveriges relativt låga elpriser dessutom attraherar nya företag inom andra sektorer än den tunga elintensiva basindustrin – exempelvis stor-skalig batteritillverkning och serverhallar – kan också vara ett mått på den svenska konkurrenskraften.

Den del av redovisningen som gäller resultatet i förhållande till de riksdags-bundna energipolitiska målen till 2020 är enligt utskottets uppfattning genom-gående tydlig. Där illustreras utvecklingen över tid på ett överskådligt sätt med hjälp av linjediagram. Strukturen hade emellertid varit än mer lättillgänglig om redovisningen i förhållande till de mål som avser förnybar elproduktion hade hållits samman.

Utskottet noterar att en synpunkt har hörtsammats i avsnittet om energi-effektivisering, men inte i de delar som gäller målen om förnybar energi. Synpunkten som har framförts tidigare handlar om att regeringen i resultat-redovisningen gärna kan referera kort till de anslag som har finansierat vissa av de åtgärder vars resultat redovisas. Att på detta sätt återknyta till de anslag som har avsatts kan bidra till att förstärka det verkliga eller förväntade samband som bör kunna gå att urskilja mellan de medel som har avsatts och ett visst utfall och som även bör ge avtryck i avsnittet Analys och slutsatser som följer efter resultatredovisningen.

Redovisade tillkännagivanden

Inledning

I samband med att konstitutionsutskottet våren 2017 behandlade regeringens skrivelse 2016/17:75 Riksdagens skrivelser till regeringen (bet. 2016/17:KU21) framhöll konstitutionsutskottet att berört utskott lämpligen redovisar sin syn i samband med att regeringen i t.ex. budgetpropositionen redovisar sin behandling av ett tillkännagivande. Vidare påpekade konstitutionsutskottet att om regeringen har redovisat sin syn för riksdagen i en proposition eller skrivelse och inte mött invändningar bör den, inför framtagandet av skri-velse 75, kunna utgå från att riksdagen inte har invändningar mot den hante-ring som har redovisats.

Propositionen

I budgetpropositionen omnämner regeringen två tillkännagivanden från riks-dagen som gäller energipolitiken. För det första konstaterar regeringen att det under 2019 har pågått ett arbete med att genomföra EU:s nya regelverk på elmarknadsområdet. I detta ingår bl.a. att ett mål för leveranssäkerhet (tillför-

litlighetsnorm) ska tas fram. Regeringen bedömer att detta tillgodoser riksdagens tillkännagivande om mål för leveranssäkerheten (bet. 2018/19:NU12 punkt 1, rskr. 2018/19:210). Vidare redovisar regeringen att den har uppdragit åt Energimarknadsinspektionen att föreslå en tillförlitlighetsnorm och redovisa detta senast den 26 februari 2021. Det anges också att Svenska kraftnät 2019 fick nya uppgifter att bedöma och redovisa utvecklingen av leveranssäkerheten (resurstillräckligheten) enligt EU:s nya regelverk. Detta framgår av förordningen (2007:1119) med instruktion för Affärsverket svenska kraftnät. Det nya EU-regelverket om ökad försörjningstrygghet för el genomförs. Regeringen anger att tillkännagivandet inte är slutbehandlat.

Det andra tillkännagivandet som omnämns gäller forskning om kärnkraft (bet. 2018/19:NU14 reservation 16 punkt 8, rskr. 2018/19:253). I budgetpropositionen anger regeringen att den har förtydligt uppgiften om forskning och innovation på energiområdet i Energimyndighetens regleringsbrev för budgetåret 2020. Där framgår att Energimyndigheten har möjlighet att prioritera insatser kring alla relevanta energislag, inklusive kärnkraft, i den mån det bedöms rimligt för att bidra till målen. Vidare anger regeringen att den har för avsikt att i samband med den energipolitiska forskningspropositionen förtydliga att energiforskningen ska vara teknikneutral och kunna omfatta all fossilfri elproduktion. Enligt regeringen är tillkännagivandet ännu inte slutbehandlat.

Vissa kompletterande uppgifter

Med anledning av vad som sägs om försörjningstrygghet kan det nämnas att regeringen i november 2020 gav Svenska kraftnät i uppdrag att redogöra för arbetet med sådana stödtjänster som används för att öka stabiliteten i elsystemet (t.ex. frekvensreglering, rotationsenergi och spänningsreglering) samt att föreslå nya ersättningsmodeller och nödvändiga regeländringar. Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2021.

Utskottets bedömning

Utskottet konstaterar att de två tillkännagivanden från riksdagen som omnämns i budgetpropositionen utgiftsområde 21 Energi anges som ännu inte slutbehandlade. Utskottet noterar därutöver de åtgärder som regeringen redovisar att den har vidtagit med anledning av de två tillkännagivandena.

Statens budget inom utgiftsområde 21

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 21 Energi enligt regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt. Riksdagen fastställer även avgiftsuttaget för elberedskapsavgiften, godkänner regeringens förslag till investeringsplan för Svenska kraftnät och bemyndigar regeringen att ge affärsverket finansiella befogenheter i enlighet med det som regeringen har föreslagit. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 21 avslås.

Jämför reservationen (SD) och särskilt yttrande 1 (M), 2 (V) och 3 (KD).

Inledning

Den 25 november 2020 beslutade riksdagen om statsbudgetens ramar för de olika utgiftsområdena för 2021 och preliminära utgiftsramar för utgiftsområdena för 2022 och 2023.

Tabell Regeringens och motionärernas utgiftsramar 2021—2023 för utgiftsområde 21 Energi

Miljoner kronor

År	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		M	SD	V	KD
2021 (föreslagen utgiftsram)	4 514	-730	-1 176	+1 000	-129
2022 (utgiftsberäkning)	3 676	-520	-292	+1 000	+131
2023 (utgiftsberäkning)	2 473	+130	+286	+1 600	+31

Av tabellen ovan framgår regeringens och motionärernas förslag till ram 2021 för utgiftsområde 21 Energi och förslag till preliminära utgiftsramar för utgiftsområdet 2022 och 2023. Budgetpropositionen för 2021 bygger på en politisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet.

Finansutskottet beslutade den 22 september 2020 att ge övriga utskott möjlighet att yttra sig över budgetpropositionen för 2021 samt de motioner som kan komma att väckas om inkomster och utgiftsramar som berör utskottets beredningsområde. Andra uppfattningar än regeringens om utgiftsramarnas storlek har därefter redovisats i partimotionerna 2020/21:3422 (M), 2020/21:3128 (SD), 2020/21:3170 (V) och 2020/21:3530 (KD).

Den 15 oktober beslutade näringsutskottet att yttra sig till finansutskottet. I det yttrande som justerades den 3 november (yttr. 2020/21:NU2y) förordade en majoritet i utskottet (S, C, L, MP) att finansutskottet skulle tillstyrka de berörda förslagen i budgetpropositionen och avstyrka motsvarande motionsyrkanden. I fyra avvikande meningar föreslog representanterna i utskottet för Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna i

stället att finansutskottet skulle tillstyrka partiernas respektive partimotioner i de berörda delarna. Finansutskottet justerade sitt betänkande om utgiftsramarna (bet. 2020/21:FiU1) den 19 november 2020.

I detta ärende ska utskottet föreslå för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag inom utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen). Utgångspunkten för beredningen är att ramen för utgiftsområde 21 Energi är fastställd till 4 514 129 000 kronor.

Regeringens förslag till fördelning på olika anslag inom utgiftsområdet framgår av tabellen i bilaga 2. Den utgiftsram som regeringen föreslår fördelas på tio anslag. I bilagan redovisas också de förslag som finns i motionerna 2020/21:3490 (M), 2020/21:3118 (SD), 2020/21:2974 (V) och 2020/21:3501 (KD).

Enligt förslaget i propositionen kompletteras sju av anslagen inom utgiftsområdet med bemyndiganden för regeringen att ingå ekonomiska åtaganden som leder till utgifter de kommande åren (se bilaga 3).

I det följande redovisas inriktningen för energipolitiken. Därefter följer regeringens överväganden om vart och ett av de tio anslagen inom utgiftsområdet och de föreslagna beställningsbemyndigandena. Sedan redovisas förslag till beslut om en investeringsplan för Svenska kraftnät och om finansiella befogenheter. Slutligen refereras de motioner som innehåller alternativa förslag till anslagens fördelning inom utgiftsområdet.

Propositionen

Politikens inriktning

Energipolitikens inriktning ligger fast och syftar till att förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet. Regeringen anger att den fortsätter arbetet med att nå de riksdagsbundna energipolitiska målen.

Ökad elektrifiering är en viktig komponent i omställningen till nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2045. En nationell strategi för elektrifiering tas fram för att ta ett helhetsgrepp om elektrifieringen av samhället och möjliggöra en ökad elektrifiering.

Regeringen anför att Sverige ska vara en föregångare i den globala energiomställningen, med fokus på att fasa ut användningen av fossil energi och verka för ett ambitiöst genomförande av Parisavtalet och Agenda 2030. Regeringen menar att målsättningarna för förnybar energi respektive energieffektivisering till 2030 bör skärpas.

Vidare konstaterar regeringen att en stor del av energipolitiken regleras gemensamt på EU-nivå. Den översyn som har genomförts av EU:s energilagstiftning för att underlätta övergången från fossila bränslen till renare energi innebär förändrade bestämmelser om bl.a. energieffektivisering och elmarknad samt nya arbetsuppgifter för de ansvariga myndigheterna. Regeringen föreslår därför en resursförstärkning till Energimyndigheten.

Den svenska energiforskningen behöver fortsätta att bidra till att svenska forskare och företag kan vara världsledande inom vissa områden och ta täten på andra områden som leder till ökad tillväxt och sysselsättning samt minskad klimat- och miljöpåverkan. En särskild proposition om forskning och innovation kommer, enligt regeringen, att lämnas till riksdagen under hösten 2020.

En effektiv användning av energi kan bidra till att stärka Sveriges konkurrenskraft, minska klimat- och miljöpåverkan och bidra till försörjningstryggheten. Ytterligare insatser behövs dock för att nå det riksdagsbundna målet om 50 procent effektivare energianvändning 2030.

Vidare anser regeringen att energi- och klimatrådgivning fyller en viktig funktion genom att stödja hushåll och mindre företag med kunskap om energieffektiviseringsåtgärder, förnybar energi och minskad klimatpåverkan utifrån lokala förutsättningar.

Utsläppen från inrikes transporter, exklusive inrikes flyg, ska minska med minst 70 procent senast 2030 jämfört med 2010. Härutöver innebär nettonollmålet att växthusgasutsläppen från transportsektorn i princip kommer att behöva vara noll senast 2045.

Regeringen redovisar att den kommer att fatta beslut om successivt ökade kvotnivåer i reduktionsplikten för tiden efter 2020 och har för avsikt att genomföra förslaget från den s.k. Biojetutredningen (Biojet för flyget, SOU 2019:11) om en reduktionsplikt för flyget.

Vidare avser regeringen att uppdra åt Energimyndigheten att analysera behovet av ytterligare styrmedel för att bl.a. främja vissa biodrivmedelsanläggningar, och regeringen arbetar vidare med att skapa bättre tillgång till fossilfri laddning och tankning genom att infrastrukturen byggs ut i hela landet. Enligt regeringen bör laddinfrastruktur byggas ut i en sådan takt att den inte blir ett hinder för elektrifieringen av transportsektorn. Regeringen föreslår också ett stöd till regionala elektrifieringspiloter med laddinfrastruktur för tunga fordon, i syfte att elektrifiera tunga vägtransporter inom de mest trafikerade områdena. Även tankinfrastruktur för vätgas ingår i den satsningen.

Regeringen vill också att biogasens nytta som resurs tas till vara på bästa sätt. Biogasmarknadsutredningens betänkande Mer biogas! För ett hållbart Sverige (SOU 2019:63) bereds inom Regeringskansliet, och regeringen avser att återkomma med förslag på området.

I propositionen konstaterar regeringen vidare att det behövs nya affärsmodeller som uppmuntrar till ökad användarflexibilitet när det gäller el, och elnäten behöver utvecklas på alla nivåer i takt med att elektrifieringen av samhället ökar.

Regeringens bedömning är att det inte finns något långsiktigt behov av stöd till solceller för andra än privatpersoner. För att underlätta för branschen att anpassa sig till nya förutsättningar föreslår regeringen dock en förlängning av stödet för kommuner och företag under 2021. Samtidigt framhåller regeringen vikten av att även fortsättningsvis säkerställa goda förutsättningar för en samhällsekonomiskt effektiv utbyggnad av ny klimatsmart elproduktion och dess anslutning till elnäten. För att säkerställa samhällsekonomisk effektivitet anser

regeringen att även elnätstarifferna kan behöva utvecklas för att mer transparent avspegla systemkostnader.

Sverige har goda förutsättningar för vindkraft till havs. Som ett led i arbetet med att genomföra energiöverenskommelsen bereder Regeringskansliet frågan om att avskaffa avgifterna för anslutning till elstamnätet för vindkraftsparker till havs.

Det är viktigt att hantera Energimarknadsinspektionens stora balans av koncessionsärenden snabbare, och därför föreslår regeringen en resursförstärkning till den myndigheten samt en kraftfull satsning under 2021. Vidare anger regeringen att den har för avsikt att inleda en dialog med de berörda parterna för att undersöka möjligheten att utveckla elnätsregleringen.

Det är också regeringens avsikt att under 2021 återkomma med förslag till reglering av en s.k. elmarknadshubb. Regeringen arbetar även med att genomföra EU:s s.k. elmarknadsdirektiv, vilket i betydande del syftar till att stärka konsumenternas ställning och öka deras aktivitet på elmarknaden.

Regeringen föreslår också satsningar för en förstärkt robusthet inom energisektorn som en del i arbetet med att återuppbygga det civila försvaret.

Anslag och bemyndiganden för 2021

Regeringen föreslår att 4 514 129 000 kronor anvisas till utgiftsområde 21 Energi för 2021. Hur beloppen fördelas på de tio olika anslagen inom utgiftsområdet framgår nedan och av bilaga 2. För sju av anslagen föreslår regeringen att den ska bemyndigas att ingå ekonomiska förpliktelser som leder till utgifter de kommande åren. Förslagen till bemyndiganden redovisas i bilaga 3. Dessutom föreslår regeringen att riksdagen ska fastställa avgiftsuttaget för elberedningsavgiften för 2021.

I det följande redogörs för regeringens förslag till anslag och bemyndiganden för 2021 för utgiftsområde 21 Energi.

Anslaget 1:1 Statens energimyndighet får användas för Energimyndighetens förvaltningsutgifter och Fjärrvärmenämnden samt för provning och märkning av energirelaterad utrustning. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar drygt 365 miljoner kronor för 2021 till anslaget 1:1 Statens energimyndighet. Enligt regeringen medför översynen av EU:s energilagstiftning nya och ökade uppgifter för Energimyndigheten. För att myndigheten ska kunna genomföra dessa uppgifter ökas anslaget med 15 miljoner kronor 2021. Därutöver ökas anslaget med 5 miljoner kronor 2021 för att stärka Energimyndighetens arbete med ekodesign, energimärkning och marknads kontroll. En treårig satsning för flytt och utveckling av Energimyndighetens testverksamhet för energieffektiva produkter syftar till att stärka det långsiktiga arbetet med policyutveckling och marknads kontroll. För detta ändamål ökas anslaget med 4 miljoner kronor under 2021. Som en följd av en generell besparing minskas anslaget med 850 000 kronor 2021. Med hänvisning till att det behövs förbättrade effektbedömningar i klimatpolitiken föreslår regeringen att anslaget ökas

med 3 miljoner kronor under 2021. Vidare tillförs anslaget medel för att Energimyndigheten ska bli nationellt centrum för CCS-utveckling. Därutöver tillförs anslaget medel för att myndigheten ska inrätta ett system med omvända auktioner alternativt fast lagringspeng för avskiljning, infångning och lagring av koldioxid från förnybara källor (s.k. bio-CCS). För detta ändamål tillförs anslaget 5 miljoner kronor under 2021. Anslaget ökas även med 5 miljoner kronor under 2021 för att Energimyndigheten ska analysera behovet av ytterligare styrmedel för att främja vissa biodrivmedelsanläggningar och för att analysera hur biodrivmedelsanläggningar med teknik som befinner sig bortom demonstrationsnivå ska kunna kommersialiseras.

Som en följd av de kommande förändringarna inom området säkerhetskydd föreslår regeringen att anslaget ökas med 9 miljoner kronor för 2021.

Totalförsvaret ska stärkas och återuppbyggnaden av det civila försvaret intensifieras. Energiförsörjningen är en central komponent i samhället, och störningar kan snabbt få konsekvenser inom andra samhällsviktiga verksamheter. För att genomföra dessa uppgifter ökas anslaget med 14 miljoner kronor 2021.

Anslaget 1:2 Insatser för energieffektivisering får användas för utgifter för att utveckla och introducera ny energieffektiv teknik på marknaden samt för stöd till energieffektiv teknik. Anslaget får även användas för utgifter för insatser för informationspridning, utveckling och spridning av verktyg och metoder samt utredningsinsatser. Utgifter för genomförandet av EU-rättsakter samt annat internationellt samarbete inom energieffektiviseringsområdet och därtill hörande metod-, utvecklings- och utredningsarbete får också finansieras av anslaget. Vidare får det användas för utgifter för utveckling av styrmedel för energieffektivisering samt för statlig medfinansiering av det nationella regionalfondsprogrammet. Regeringen föreslår att anslaget ska uppgå till 28 miljoner kronor under 2021.

Anslaget 1:3 Insatser för förnybar elproduktion får användas för informations-, utrednings-, utvärderings- och samordningsinsatser i syfte att underlätta utvecklingen av förnybar elproduktion. Anslaget får även användas för utgifter för stöd till länsstyrelser, kommuner, kommunala och regionala samverkansorgan samt föreningar för samordnings- och informationsinsatser. Dessutom får anslaget användas för studier av miljöeffekter av etableringar av förnybar elproduktion inklusive utveckling av tekniska och andra lösningar för att underlätta samexistens med övriga samhällsintressen.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 25 miljoner kronor för 2021 till det aktuella anslaget. För att underlätta planering och tecknande av avtal om fleråriga projekt är det enligt regeringen nödvändigt att kunna fatta beslut som medför åtaganden för kommande år. Därför föreslår regeringen att den ska bemyndigas att under 2021 besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför ett behov av framtida anslag på högst 35 miljoner kronor 2022–2023.

Anslaget 1:4 Energiforskning får användas för utgifter och statsbidrag för forsknings-, utvecklings-, demonstrations- och kommersialiseringsinsatser inom energiområdet. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag för att

främja utvecklingen av teknik som baserar sig på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskalanläggningar. Därtill får anslaget användas för arbete med forskningsrelaterade uppgifter, utgifter för utrednings-, utvärderings- och samordningsinsatser inom energiområdet och svenskt och internationellt forsknings- och utvecklingssamarbete samt för att uppfylla Sveriges åtaganden inom ramen för ingångna bilaterala energiforskningsarbeten.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar närmare 1 515 miljoner kronor för 2021 till anslaget 1:4 Energiforskning. Anslaget ökas med 50 miljoner kronor för att finansiera en fortsatt satsning på ett innovationskluster för fossilfritt flyg inklusive forskning och utveckling kopplad till elflyg. Samtidigt minskas anslaget med 102,5 miljoner kronor för att finansiera andra förslag i budgetpropositionen.

För att underlätta planering och tecknande av avtal om fleråriga projekt är det enligt regeringen nödvändigt att kunna fatta beslut som medför åtaganden för kommande år. Regeringen föreslår därför att den ska bemyndigas att under 2021 besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 300 miljoner kronor 2022–2026.

Elektrifiering av relativt korta regionala vägtransporter har stor potential att bidra till att miljö- och klimatmål nås. Regeringen föreslår därför ett stöd till regionala elektrifieringspiloter med laddinfrastruktur för tunga fordon. Även tankinfrastruktur för vätgas ingår i satsningen. För detta ändamål ökas anslaget 1:5 Infrastruktur för elektrifierade transporter med 500 miljoner kronor 2021. Anslagets namn och ändamål har justerats för att inkludera den ovan nämnda satsningen (tidigare betecknades anslaget 1:5 Laddinfrastruktur). Regeringen föreslår att 550 miljoner kronor anvisas till anslaget för 2021.

Anslaget 1:6 Energimarknadsinspektionen får användas för Energimarknadsinspektionens förvaltningsutgifter. Vidare finansieras viss verksamhet vid myndigheten genom offentligrättsliga avgifter av vilka myndigheten får disponera en viss del. För att snabba på utbyggnaden av Sveriges elnät och påskynda den gröna omställningen och bidra till ökad sysselsättning i Sverige behöver Energimarknadsinspektionens stora balans av koncessionsärenden hanteras. För detta ändamål ökas anslaget med 15 miljoner kronor 2021. Samtidigt minskas anslaget med 310 000 kronor 2021 till följd av en generell besparing.

Anslaget 1:7 Energiteknik får användas för utgifter för att stimulera spridningen av vissa energitekniska lösningar som bedöms ha positiva effekter på klimatet. Anslaget får även användas för de administrativa utgifter som detta medför.

För att genomföra den tekniska omläggning av stöd till solceller och energilagring som aviserades i regeringens vårändringsbudget för 2020 (prop. 2019/20:99) tillförs anslaget ca 1,1 miljarder kronor 2021. Motsvarande summa har genom regeringens beslut den 3 september 2020 dragits in från anslaget 2020. De medel som på grund av den tekniska justeringen tillförs anslaget 2021 och den beräknade ökningen 2022 påverkar således inte det totala utrymmet för att bevilja och utbetala stöd till solceller och energilagring. Regeringen

föreslår att en ny skattereduktion för privatpersoner för installation av grön teknik, ett grönt avdrag, införs. För att underlätta för branschen att anpassa sig till de nya förutsättningarna föreslår regeringen ett stöd för solceller för kommuner och företag även under 2021. Anslaget ökas därmed med 260 miljoner kronor 2021. Sammantaget innebär detta att regeringen föreslår att drygt 1 462 miljoner kronor ska anvisas till anslaget 1:7 Energiteknik för 2021.

Anslaget 1:8 Elberedskap får användas för utgifter för elberedskap, civilt försvar inom energisektorn och ersättning för sådan s.k. solidaritetsgas som begärs enligt artikel 13 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 av den 25 oktober 2017 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010 och för dammsäkerhet. Anslaget får även användas för tillsynsuppdrag enligt säkerhetsskyddslagen. Regeringen slår fast att totalförsvaret ska stärkas och att återuppbyggnaden av det civila försvaret intensifieras. För att stärka insatser för civilt försvar är det enligt regeringen viktigt med ytterligare insatser för en robustare energisektor. Anslaget ökas därför med 5 miljoner kronor. Vidare föreslår regeringen att anslaget ökas med ytterligare 7 miljoner kronor som en följd av de kommande förändringarna inom området säkerhetsskydd för att Svenska kraftnät ska kunna fullgöra sina uppgifter. Därtill har anslagets ändamål justerats för att omfatta dessa nya uppgifter. Sammantaget innebär detta att regeringen föreslår att riksdagen anvisar 270 miljoner kronor till anslaget 1:8 Elberedskap.

För att underlätta planering och tecknande av avtal om fleråriga projekt är det enligt regeringen nödvändigt att kunna fatta beslut som medför åtaganden för kommande år. Regeringen föreslår därför att den ska bemyndigas att under 2021 besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 miljarder kronor 2022–2036. Den långa bemyndiganderamen anges vara nödvändig för de långa drifts- och underhållsavtal som måste tecknas för att säkerställa nödvändiga elberedskapsåtgärder.

Regeringen föreslår vidare att avgiftsuttaget under 2021 för elberedskapsavgiften fastställs till högst 255 miljoner kronor. Elberedskapsavgiften tas ut i enlighet med elberedskapslagen (1997:288) för att finansiera beredskapsåtgärder som beslutas med stöd av lagen.

Anslaget 1:9 Avgifter till internationella organisationer får användas för utgifter för avgifter till internationella organisationer och för utgifter för internationellt samarbete inom energiområdet. Regeringen föreslår att riksdagen anvisar drygt 25 miljoner kronor till anslaget under 2021. Därtill föreslås ett bemyndigande för regeringen att under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 26 miljoner kronor 2022 och 2023. Syftet med bemyndigandet är att göra det lättare för regeringen att planera och teckna avtal om fleråriga projekt.

Anslaget 1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning får användas för statsbidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning samt till utbildning av och information till energi- och klimatråd-

givare. Dessutom får anslaget användas för stöd till lokala och regionala nätverk och samverkansprojekt för att utveckla och sprida erfarenheter om arbetsmetoder, teknik och annan kunskap för energi- och klimatomställning i fråga om t.ex. miljötillsyn, fysisk planering och offentlig upphandling. Vidare får anslaget användas för att finansiera länsstyrelsernas arbete med att samordna kommuner, företag och andra aktörer i länet och driva fram utveckling, genomförande, uppföljning och utvärdering av regionala energi- och klimatstrategier.

Regeringen anför att energi- och klimatrådgivningen fyller en viktig funktion genom att stödja hushåll, organisationer och mindre företag med kunskap om energieffektiviseringsåtgärder, förnybar energi och minskad klimatpåverkan utifrån lokala förutsättningar. Detta bidrar till att såväl energipolitiska som klimatpolitiska mål nås. Mot den bakgrunden föreslår regeringen att satsningen blir permanent. Anslaget ökas därför med 120 miljoner kronor 2021. Anslagsändamålet har justerats för att omfatta detta ändamål.

För att underlätta planeringen av och tecknande av avtal om fleråriga projekt anser regeringen det vara nödvändigt att kunna fatta beslut som medför åtaganden för kommande år. Den begär därför ett bemyndigande om att under 2021 för det aktuella anslaget kunna ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 240 miljoner kronor 2022 och 2023.

Svenska kraftnäts investeringsplan

Svenska kraftnäts huvudsakliga uppgift är att på ett affärsmässigt sätt förvalta, driva och utveckla ett kostnadseffektivt, driftsäkert och miljöanpassat kraftöverföringssystem. Utöver intäkter från nät-, system- och kapacitetsavgifter finansieras denna del av verksamheten genom lån. Riksdagen fastställer bl.a. ett tak för belåningen och godkänner även Svenska kraftnäts investeringsplan.

Svenska kraftnät har redovisat sitt förslag till investerings- och finansieringsplan för treårsperioden 2021–2023 (I2020/00543/E) som omfattar åtgärder i transmissionsnätet inklusive utlandsförbindelser och utrustning för elektronisk kommunikation. De planerade investeringarna under perioden 2021–2023 beräknas uppgå till drygt 17 miljarder kronor. Tidsmässiga förskjutningar kan förekomma som kan påverka investeringsnivåerna de enskilda åren.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att riksdagen godkänner investeringsplanen för Svenska kraftnät som en riktlinje för affärsverkets investeringar. Regeringen konstaterar att den höga investeringsvolymen ställer krav på planering, analys av resursåtgång samt uppföljning och kontroll i verksamheten. Det är därför viktigt att Svenska kraftnät redovisar ekonomiska bedömningar, motiv för och konsekvenser av investeringar, underlag för prioriteringar och utfall av den föregående investeringsplanen.

Regeringen anger att när Svenska kraftnät bildades i början av 1990-talet var transmissionsnätet för el i en fas av förvaltning och låga investeringsvolym-

mer, vilket har övergått till en fas av omfattande ny- och ombyggnation. Investeringarna i det svenska transmissionsnätet har ökat kraftigt och kommer under överskådlig tid att uppgå till mellan 4 och drygt 6 miljarder kronor per år.

I budgetpropositionen redovisas översiktligt de investeringsprojekt som var för sig överstiger 400 miljoner kronor. Några av dessa omnämns kortfattat i det följande.

Svenska kraftnät ansluter i huvudsak nät från andra nätägare till transmissionsnätet. Mer än hälften av anslutningsansökningarna avser havsbaserad vindkraft, men under de senaste åren har det även återigen blivit aktuellt att ansluta större enskilda användare. Serverhallar och annan elintensiv industri kräver hög eleffekt och leder till ett kraftigt ökat effektuttag i de stamnätspunkter där de ansluts. Svenska kraftnät har också fått flera ansökningar om ett ökat uttag i storstadsregionerna där det råder kapacitetsbrist i elnäten. Investeringar pågår för att förstärka transmissionsnätet i dessa regioner. Svenska kraftnät bedriver också flera projekt som syftar till att minska flaskhalsar i det svenska transmissionsnätet och öka marknadsintegrationen mellan Sverige och grannländerna.

Sydvästlänken mellan Hallsberg och Hörby är Svenska kraftnäts hittills största investering. Den är nu i avslutningsfasen och ska enligt planen tas i drift hösten 2020. Investeringen beräknas uppgå till 7 100 miljoner kronor, varav 11 miljoner kronor belastar perioden 2021–2023.

Svenska kraftnät och den tyska stamnätsoperatören 50Hertz planerar en framtida förbindelse, Hansa Power Bridge, mellan Sverige och Tyskland. Nordbalt, likströmsförbindelsen till Litauen, togs i drift i februari 2016.

För att klara en ökad överföring i transmissionsnätet genomför Svenska kraftnät även systemförstärkningar. Investeringsprojekten i Storstockhomsområdet är organiserade i två program: Stockholms Ström och Storstockholm Väst.

Att reinvestera i befintliga anläggningar anges vara lika viktigt som att investera i nya. Programmet som benämns Nordsyd kommer att innebära förnyelse och förstärkning av snittet mellan elområde SE2 och elområde SE3. Utöver Nordsyd finns ett antal större reinvesteringsprojekt i ledningar, kablar och stationer samt i anläggningar som tillhör dotterbolaget Svenska Kraftnät Gasturbiner AB.

Svenska kraftnäts finansiella befogenheter

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att den ska bemyndigas att för 2021

- låta Affärsverket svenska kraftnät ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret till ett sammanlagt belopp om högst 7 200 miljoner kronor
- låta Affärsverket svenska kraftnät placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret

- besluta om delägarlån eller borgen om högst 550 miljoner kronor till förmån för bolag i vilka Affärsverket svenska kraftnät förvaltar statens aktier
- besluta om förvärv och bildande av bolag som ska verka inom Affärsverket svenska kraftnäts verksamhetsområde intill ett belopp om 20 miljoner kronor samt avyttra aktier intill ett belopp om 20 miljoner kronor
- bevilja lån till företag som bedriver nätverksamhet enligt ellagen (1997:857) som uppgår till högst 700 miljoner kronor.

Bemyndigandet om att låta Svenska kraftnät ta upp lån i och utanför Riksgäldskontoret inom en sammanlagd ram om 7 200 miljoner kronor ska främst täcka lånebehovet inom investeringsverksamheten. Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att låta Svenska kraftnät placera likvida medel i och utanför Riksgäldskontoret i enlighet med gällande ordning.

Vidare föreslås att regeringen bemyndigas att lämna delägarlån eller borgen till bolag där Svenska kraftnät förvaltar statens aktier intill ett belopp om 550 miljoner kronor.

Regeringens bemyndigande om att låta Svenska kraftnät ge lån till företag som bedriver nätverksamhet enligt ellagen ryms inom den sammanlagda ramen och syftar främst till att finansiera åtgärder, utom drift och underhåll, för att öka elnätets kapacitet för att underlätta anslutningen av anläggningar för produktion av förnybar el, om det finns särskilda skäl att anta att en sådan anslutning annars inte kommer att äga rum.

Regeringen anger att den kommer att kräva full ersättning för statens risk i samband med borgensteckning eller långivning.

För 2021 föreslås att regeringen ska kunna besluta om förvärv av aktier eller bilda bolag intill ett belopp om 20 miljoner kronor samt även avyttra aktier intill ett belopp om 20 miljoner kronor. Förvärv av aktier eller bildande av bolag ska ske inom ramen för Svenska kraftnäts verksamhetsområde.

Svenska kraftnäts ekonomiska mål

Inom Regeringskansliet genomförs en översyn av Svenska kraftnäts ekonomiska mål, bl.a. mot bakgrund av de krav på stora investeringar och därmed kapitalbehov som affärsverket står inför. Översynen har resulterat i dels en justering av verkets nuvarande ekonomiska mål, dels uppdrag till Statskontoret och Ekonomistyrningsverket (ESV). Uppdragen till Statskontoret och ESV innefattar att göra en myndighetsanalys av Svenska kraftnät respektive att föreslå hur de ekonomiska målen bör vara utformade på längre sikt för att styra mot både samhällsekonomisk och intern effektivitet. Uppdragen ska redovisas senast den 1 oktober 2021.

Motionerna

Moderaterna

Sverige ska ha ett tryggt energisystem med pålitliga leveranser av el och annan energi, sägs det inledningsvis i kommittémotion 2020/21:3490 av Lars Hjälmered m.fl. (M). Energisystemet ska medföra rimliga kostnader för företag och hushåll, bidra till en effektiv omställning av klimatet samt ligga i framkant vad gäller utvecklingen av ny grön teknik. Vidare ska det kännetecknas av hög leveranssäkerhet och låg klimatpåverkan. Samtidigt står energisystemet inför utmaningar som måste lösas, både för att klara klimatomställningen och för att möjliggöra ett robust elsystem som förser hushåll, företag, industrier och kritiska samhällsfunktioner med el.

Ska Sverige klara klimatmålen krävs det enligt motionärernas uppfattning en ökad elektrifiering av samhället. Transporter och industrier måste gå från fossila till rena drivmedel. Då behövs mer el. För att klara klimatomställningen måste alla fossilfria kraftslag bidra, inklusive kärnkraften. I dag är Sveriges målsättning att elsystemet endast ska bestå av förnybar elproduktion. Motionärerna anser att den målsättningen måste ändras till att omfatta all fossilfri elproduktion. Vidare redovisar de uppfattningen att elnätsregleringen behöver ett omtag. För att det ska vara möjligt att ställa om till ett elektrifierat samhälle är omfattande investeringar i elnäten avgörande. Motionärerna ser det som angeläget att utveckla den svenska elmarknadsmodellen. Att tydliggöra mål för leveranssäkerhet, utveckla analysförmågan, utveckla ett ersättningssystem för stödtjänster samt kraftigt kapa handläggningstider är några bärande delar i en elmarknadsreform.

När det gäller anslagen inom utgiftsområde 21 Energi anser motionärerna att anslaget 1:4 Energiforskning bör ökas med 250 miljoner kronor 2021–2023. Medlen som tillförs avser forskning, utveckling och testanläggningar i syfte att utveckla nästa generations kärnkraft i Sverige. Utöver själva anslagsförslaget (yrkande 1) föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att anslaget ska ökas (yrkande 2).

Motionärerna föreslår också en omfördelning av regeringens satsning om 50 miljoner kronor 2021 och 2022 på fossilfritt flyg till förmån för ett nytt anslag inom utgiftsområde 20, Grönt bränslestöd, där satsningar på fossilfritt flyg återfinns. Moderaterna ökar sammantaget anslaget med 200 miljoner kronor 2021 och 2022 samt med 250 miljoner kronor 2023.

När det gäller anslaget 1:5 Infrastruktur för elektrifierade transporter föreslår motionärerna en omfördelning av regeringens satsning om 550 miljoner kronor 2021 på infrastruktur för elektrifierade transporter till förmån för ett nytt anslag inom utgiftsområde 20, Stöd till laddstationer för bilar och lastbilar. Det här aktuella anslaget minskas därför med 550 miljoner kronor 2021. Utöver själva anslagsförslaget (yrkande 1) föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att anslaget ska avvisas (yrkande 3).

Motionärerna avvisar delar av regeringens satsning på solcellsstöd till kommuner och företag inom ramen för anslaget 1:7 Energiteknik. Anslaget minskas därför med 260 miljoner kronor 2021. Stöden till enskilda produktionstekniker som solceller bör, enligt motionärernas uppfattning, minskas och avvecklas (yrkande 1). Utöver själva anslagsförslaget föreslås ett tillkännagivande om att anslaget ska minskas (yrkande 4).

Motionärerna avvisar också delar av regeringens satsning på energi- och klimatrådgivning (anslaget 1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning). Anslaget minskas med 120 miljoner kronor 2021–2023. Minskningen görs till förmån för finansiering av det motionärerna betecknar andra prioriterade reformer i budgetmotionen. Utöver själva anslagsförslaget (yrkande 1) föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att den del av anslaget som går till energi- och klimatrådgivning ska avvisas (yrkande 5).

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2020/21:3118 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) betonas det inledningsvis att Sverige som industrination är beroende av såväl konkurrenskraftiga priser på elenergi som leveranssäkerhet under årets alla timmar. Motionärerna framhåller vidare att det är därför som vattenkraften tillsammans med kärnkraften utgör basen i det svenska energisystemet.

Enligt motionärernas uppfattning ska energipolitiken vara inriktad på att säkerställa en långsiktig konkurrenskraftig och tillförlitlig energiförsörjning, för såväl hushåll som näringsliv. Den politik som motionärerna står bakom syftar till att göra det möjligt för Sverige att upprätthålla en hög internationell konkurrenskraft och levnadsstandard. Motionärerna förordar att en hög grad av självförsörjning prioriteras i arbetet med att uppnå energipolitikens mål, vilket dock inte utesluter att energisystem kan delas över nationsgränser, företrädesvis då med nationer i Sveriges närområde. Att bibehålla och utveckla landets energisystem, med fokus på leveranssäkerhet, effektivitet och miljöansvar, prioriteras av motionärerna.

Motionärernas förslag till anslag inom utgiftsområde 21 Energi omfattar bl.a. en ökad satsning på energieffektivisering. Motionärerna påpekar att det ur ett resurs- och konkurrensperspektiv är en självklarhet att använda resurserna på ett så effektivt sätt som möjligt. För basindustrin i Sverige, som till övervägande del består av energiintensiv verksamhet, är energieffektivisering av stor betydelse med potential för betydande kostnadsbesparingar och en stärkt konkurrenskraft. Anslaget 1:2 Insatser för energieffektivisering höjs med 72 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Anslagshöjningen ska användas för fortsatta satsningar på omställningsarbetet i företag och stöd till dessa företags marknadsintroduktion av energieffektiva produkter och tjänster, så att energieffektivisering främjas samtidigt som även företagets tillväxt och konkurrenskraft främjas.

När det gäller anslaget 1:4 Energiforskning redovisar motionärerna ambitionen att reducera Sveriges beroende av fossila bränslen och att utveckla den inhemska energiindustrin. Mer medel tillförs energiforskningsanslaget eftersom det i framtiden krävs ren energi till rimliga priser, och det medför att forskningen på detta område måste prioriteras. För 2021 föreslår motionärerna ett anslag som är 103 miljoner kronor högre än vad regeringen föreslår. Anslaget ska kunna användas till forskning om alla fossilfria energislag.

I budgetpropositionen anslår regeringen mer medel till anslaget 1:6 Energi-marknadsinspektionen med hänvisning till att myndigheten behöver få bättre balans i handläggningen av koncessionsärenden för att kunna minska tiden för tillståndsprövningar. Detta är något som även motionärerna står bakom och anser vara angeläget. Eftersom ett antal nya arbetsuppgifter har lagts på myndigheten föreslår motionärerna att anslaget tillförs ytterligare 5 miljoner kronor.

Motionärerna anser att Sverige bör delta i internationellt samarbete med andra kärnkraftsnationer i syfte att ge fler länder tillgång till leveranssäker och ren baskraft. Av den anledningen anser de också att Sverige bör ansluta sig till samverkansprojektet GIF (Generation IV Forum) med målsättningen att utveckla framtidens kärnkraftsteknik. För detta ändamål avsätter de 1 miljon kronor mer än regeringen till anslaget 1:9 Avgifter till internationella organisationer.

Utöver de redovisade föreslagna justeringarna av befintliga anslag föreslår motionärerna två nya anslag. Det är dels ett som ska gå till en forskningsreaktor för fjärde generationens kärnkraft, dels ett som ska gå till en särskild satsning på vätgas. När det gäller forskningsreaktorn konstaterar motionärerna att det pågår flera lovande projekt med olika typer av snabba kärnkraftsreaktorer (fjärde generationens kärnkraft) där det tidigare använda kärnbränslet kan återanvändas. En lämplig plats för en forskningsreaktor skulle kunna vara Oskarshamn, där det använda kärnbränslet finns i dag. Det nya anslaget föreslås uppgå till 150 miljoner kronor 2021.

Det andra nya anslaget som föreslås gäller vätgas. Motionärerna konstaterar att det görs betydande satsningar globalt på fordon med bränsleceller och vätgas som energibärare. I Sverige har dock tekniken en rätt blygsam tillvaro, trots dess potential, och det finns endast ett fåtal vätgasstationer. En annan viktig fördel med bränslecellstekniken är att den kan användas till mycket mer än bara fordon; exempelvis kan man byta ut de dieseldrivna elgeneratorer som används för att producera reservkraft till sjukhus, serverhallar och liknande. I regeringens anslag för infrastruktur för elektrifierade transporter finns utrymme för stöd till tankstationer för vätgas, vilket motionärerna anser är bra. De anser dock att satsningen är för blygsam och vill därför tillföra medel för en specifik satsning på vätgas och för att vidareutveckla tekniken i en vätgasstrategi. För ändamålet föreslår de det nya anslaget Vätgas och avsätter 100 miljoner kronor till det 2021.

Avslutningsvis föreslår motionärerna att anslagen 1:3 Insatser för förnybar elproduktion, 1:7 Energiteknik och 1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning ska avskaffas helt.

Vänsterpartiet

Det behövs investeringar i förnybar energi, och Sverige behöver ställa om. Detta framhålls i partimotion 2020/21:2974 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V). Motionärerna anser att det allmänna bör och ska gå före i energiomställningen, och därför vill motionärerna att offentliga byggnader såsom sjukhus och skolor ska få möjlighet att installera sol- och vindkraft. Motionärerna föreslår ett nytt anslag om 1 miljard kronor under 2021 för detta ändamål.

Kristdemokraterna

I kommittémotion 2020/21:3501 av Camilla Brodin m.fl. (KD) redovisas inledningsvis Kristdemokraternas övergripande syn på energipolitiken. Motionärerna slår bl.a. fast att en trygg och säker energiförsörjning är en viktig motor i vår ekonomi och avgörande för välfärden i Sverige. Motionärerna understryker också att svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en stabil och pålitlig elförsörjning i hela landet. Långsiktiga spelregler och stabila villkor på elmarknaden är av stor vikt för svenska jobb och svensk konkurrenskraft. Motionärerna anser att energipolitiken därför ska ge kommande generationer möjlighet att leva och verka i ett hållbart samhälle. De vill se en mångfald av fossilfri energi inom industrin, energieffektiviseringar och mer investeringar i långsiktiga och hållbara energislag.

Motionärerna förespråkar en fri och öppen elmarknad med ökad konkurrens till nytta för kunderna. De vill säkerställa långsiktiga spelregler i energipolitiken genom att bygga ut den förnybara energiproduktionen, fasa ut fossila bränslen och ge förutsättningar för kontrollerade generationsskiften i den svenska kärnkraften. Satsningar på utbyggnad av laddinfrastruktur för elbilar föreslås, och energiforskningen tillförs ytterligare medel.

När det gäller anslagen inom utgiftsområdet avvisar motionärerna medel inom anslaget 1:1 Statens energimyndighet till sekondering av personal och informationsplattform för solceller. Vidare tillför de 10 miljoner kronor årligen till Energimyndigheten för energirådgivning samtidigt som de avvisar regeringens tilldelning om 120 miljoner kronor till lokal rådgivning under anslaget 1:10. Till förmån för andra budgetsatsningar avvisas tilldelningen om 9 miljoner kronor årligen för marknadskontroll, ekodesign och energimärkning under anslaget 1:1 Statens energimyndighet. Av prioritetsskäl samt för att neutralisera villkor mellan olika kraftslag minskas anslaget 1:3 Insatser för förnybar elproduktion med 15 miljoner kronor årligen.

Motionärerna avsätter mer medel till energiforskning än vad regeringen gör. Anslaget 1:4 Energiforskning tillförs 175 miljoner kronor årligen varav 125 miljoner kronor är en satsning på kärnkraftsforskning. Motionärerna vill att det ska tas fram en färdplan för framtidens kärnkraft där den föreslagna

satsningen kan bidra till planen. De föreslår också 50 miljoner kronor mer än regeringen per år på forskning för ett fossilfritt flyg.

För att möjliggöra en högre ambitionsnivå när det gäller utbyggnaden av laddstolpar för elfordon och infrastruktur för elektrifierade tunga fordon föreslår motionärerna en ökning av anslaget 1:5 Infrastruktur för elektrifierade transporter med 100 miljoner kronor 2021 och 2022.

Avslutningsvis avvisar motionärerna regeringens förslag om att tillföra 260 miljoner kronor till anslaget 1:7 Energiteknik under 2021 för nedtrappning av investeringsstödet till solceller. Här hänvisar motionärerna till att man prioriterar andra satsningar och till att anslagets kostnadseffektivitet kan ifrågasättas.

Vissa kompletterande uppgifter

Energipolitikens inriktning

I april 2018 tog riksdagen ställning till regeringens proposition om energipolitikens inriktning (prop. 2017/18:228). Med den energiöverenskommelse som hade slutits mellan fem av riksdagens partier i juni 2016 som grund föreslog regeringen nya energipolitiska mål och redovisade sin bedömning av energipolitikens inriktning. Vid behandlingen av propositionen antog riksdagen de förslag till övergripande mål för energipolitiken som regeringen hade lagt fram (bet. 2017/18:NU22, rskr. 2017/18:411). Målen innebär att energipolitiken ska syfta till att förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet och att den svenska energipolitiken bygger på samma tre grundpelare som energisamarbetet i EU. Med de mål som riksdagen har fastställt ges långsiktiga förutsättningar för energipolitiken att skapa villkor för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt att underlätta omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Utöver det övergripande målet godkände riksdagen regeringens förslag om mål för andelen förnybar energi som innebär att elproduktionen 2040 ska vara 100 procent förnybar. Detta är ett mål – inte ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft, och det innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut.

Förslaget i propositionen om ett mål för energieffektivisering godkändes också. Målet är att Sveriges energianvändning ska vara 50 procent effektivare 2030 jämfört med 2005, uttryckt i termer av tillförd energi i relation till bruttonationalprodukten.

Riksdagen om energipolitikens mål m.m. våren 2020

Våren 2020 behandlade utskottet ett antal energipolitiska yrkanden i motioner från den allmänna motionstiden 2019/20 (bet. 2019/20:NU14). På utskottets förslag avslog riksdagen bl.a. förslag om att ersätta målet om förnybar elproduktion med ett mål om fossilfri elproduktion. Därutöver avslogs förslag om

att tillsätta en parlamentariskt sammansatt energikommission. Utskottet hänvisade bl.a. till att de energipolitiska förutsättningarna inte hade förändrats på ett sådant sätt under de senast två åren att det var motiverat att återigen tillsätta en energikommission. Riksdagen avlog därtill ett antal övriga motionsyrkanden som på olika sätt gällde energipolitikens övergripande inriktning.

Vätgasstrategi för Europa

Med anledning av vad som sägs i motion 2020/21:3118 (SD) om behovet av en svensk vätgasstrategi kan nämnas att EU-kommissionen i juli 2020 presenterade ett meddelande om en EU-strategi för vätgas. I vätgasstrategin utvecklar kommissionen sin syn på vätgas och redogör för en färdplan mot 40 GW produktionskapacitet från förnybar el till 2030. Strategin innehåller också en investeringsagenda och åtgärdsförslag för att nå en ökad produktion av och efterfrågan på vätgas samt en plan för att utforma ett ramverk för infrastruktur och marknadsregler. Strategin redogör även för forsknings- och utvecklingsbehov och den internationella dimensionen.

Regeringen välkomnade initiativet men bedömde att vätgas är en av flera tekniker som på sikt kommer att krävas för att hantera de svåraste utmaningarna för att uppnå klimatneutralitet.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har genom beslut den 25 november 2020 fastställt de ekonomiska ramarna för de olika utgiftsområdena (bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). Förutsättningen för den fortsatta beredningen är därmed att utgiftsramen för utgiftsområde 21 Energi har fastställts till 4 514 129 000 kronor för 2021. Som framgår av redogörelsen för budgetprocessen i riksdagen i inledningen av betänkandet bygger utskottets fortsatta behandling av anslagsfördelningen för 2021 på förutsättningarna att den ram som riksdagen har fastställt inte får överskridas och att ställningstagandet till anslagen ska göras genom *ett* beslut.

Utskottet noterar inledningsvis att regeringens budgetproposition är ett resultat av den sakpolitiska överenskommelse som slutits mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet. Utskottet noterar vidare att regeringens energipolitik till stora delar utgår från den energiöverenskommelse som slöts mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna i juni 2016 och vars huvuddrag riksdagen tog ställning till våren 2018 när den behandlade regeringens proposition om energipolitikens inriktning (prop. 2017/18:228, bet. 2017/18:NU22, rskr. 2017/18:411). Att Moderaterna och Kristdemokraterna därefter har valt att lämna energiöverenskommelsen har inte förändrat energipolitikens övergripande inriktning. Detta innebär således att energipolitiken alltså syftar till att förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet och att de övriga energipolitiska mål som beslutades av riksdagen våren 2018 fortfarande ligger till grund för regeringens arbete. Energipolitiken väntas därmed

kunna skapa förutsättningar för en långsiktigt säker och hållbar energiförsörjning till konkurrenskraftiga priser, vilket kan ge nya jobb, nya företag och ökad export. Utskottet delar regeringens uppfattning att förnybar och effektiv energianvändning kan bidra till att lösa den globala klimatutmaningen och välkomnar de olika energipolitiska insatser som regeringen redovisar i budgetpropositionen. Det gäller exempelvis insatser för en ökad elektrifiering och ökad produktion och användning av förnybar energi samt olika åtgärder som syftar till att stimulera en effektivare energianvändning. Genom sådana satsningar skapas förutsättningar för minskade utsläpp av växthusgaser och en fortsatt utveckling mot ett hållbart energi- och transportsystem.

Energifrågor innefattar ofta tydliga internationella dimensioner och har tydliga kopplingar till de globala utmaningarna på klimatområdet. En ansevärd del av energipolitiken fastställs också på EU-nivå. I likhet med regeringen anser utskottet att Sverige ska vara en föregångare i den globala energiomställningen, med fokus på att fasa ut användningen av fossil energi och verka för ett ambitiöst genomförande av Parisavtalet och Agenda 2030. Sverige ska vara en tydlig röst för en hållbar energipolitik inom unionen i EU-arbetet.

Med detta sagt ställer sig utskottet bakom det förslag till fördelning av anslag inom utgiftsområde 21 som föreslås i budgetpropositionen. Detta innebär bl.a. att utskottet välkomnar fortsatta satsningar på att bryta vägtransportsektorns fossilbränsleberoende genom den betydande satsning som görs på utbyggnad av infrastruktur för elektrifierade transporter. Förslagen i motionerna 2020/21:3490 (M) och 2020/21:3501 (KD) om att riksdagen ska avvisa respektive minska anslaget 1:5 Infrastruktur för elektrifierade transporter avstyrks därför. Utöver det nyssnämnda stödet föreslår regeringen även fortsatta satsningar på energiteknik. Utskottet ser positivt på regeringens förslag som bl.a. kan göra det enklare och mer lönsamt att investera i förnybar energi. Med hänvisning till detta avstyrks förslagen i motionerna 2020/21:3118 (SD) och 2020/21:3490 (M) om att riksdagen ska avvisa respektive minska anslaget 1:7 Energiteknik.

För att uppnå de energi- och klimatpolitiska målen behövs fortsatta satsningar på forskning och innovation inom energiområdet, där insatserna inte bara ska bidra till att uppnå de nämnda målen utan även ha fokus på områden med förutsättningar för tillväxt och export. Utskottet noterar att regeringen har för avsikt att presentera en särskild energiforskningsproposition inom en snar framtid. Utskottet noterar vidare att riksdagen våren 2019 riktade ett tillkännagivande till regeringen om att det bör satsas på forskning inom alla relevanta energislag inklusive kärnkraft och att regeringen i budgetpropositionen anger att den i Energimyndighetens regleringsbrev för budgetåret 2020 har angett att Energimyndigheten har möjlighet att prioritera insatser för alla relevanta energislag, inklusive kärnkraft, i den mån det bedöms vara rimligt för att bidra till målen. Vidare anger regeringen att den har för avsikt att i samband med den energipolitiska forskningspropositionen förtydliga att energiforskningen ska vara teknikneutral och kunna omfatta all fossilfri elproduktion. Med hänvisning till det anförda ser utskottet inga skäl att tillstyrka något av de förslag

som ges i motionerna 2020/21:3118 (SD), 2020/21:3490 (M) och 2020/21:3501 (KD) om att riksdagen ska öka anslaget 1:4 Energiforskning. Utskottet avvisar i anslutning till detta också förslaget i motion 2020/21:3118 (SD) om ett nytt anslag som ska finansiera en forskningsreaktor för fjärde generationens kärnkraft. Det saknas enligt utskottets uppfattning också skäl att tillstyrka förslaget om att inrätta ett nytt anslag för en vätgasstrategi som förordas i samma motion. Här hänvisar utskottet till den ovan nämnda satsningen inom ramen för anslaget 1:5 Infrastruktur för elektrifierade transporter som även inkluderar tankinfrastruktur för vätgas. Vidare kan det finnas skäl för Sverige att avvakta utfallet av den fortsatta beredningen av de omfattande förslag på vätgasområdet som för närvarande behandlas inom EU innan medel avsätts för en vätgasstrategi i linje med förslaget i motionen. Därtill bör det påminnas om att vätgas är en av flera tekniker som kommer att krävas för att på sikt uppnå klimatneutralitet och att ett för stort fokus på en enskild teknik kan vara mindre framgångsrikt.

Med anledning av förslagen i motion 2020/21:3118 (SD) om att riksdagen ska avvisa anslaget 1:3 Insatser för förnybar elproduktion och anslaget 1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning vill utskottet framhålla sin uppfattning att regeringens prioriteringar inom utgiftsområde 21 Energi är väl avvägda. Detta är också utskottets uppfattning när det gäller förslagen i den ovannämnda motionen om att riksdagen ska öka anslaget 1:2 Insatser för energieffektivisering och anslaget 1:9 Avgifter till internationella organisationer.

Utskottet ser utifrån det anförda inte heller någon anledning för riksdagen att ompröva regeringens förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 21 Energi såsom förordas i motionerna 2020/21:2974 (V) och 2020/21:3501 (KD). Den omfattande satsning som föreslås i den förstnämnda av dessa två motioner – 1 miljard kronor under 2021 på ett nytt anslag för finansiering av sol- och vindkraft på offentliga byggnader – avfärdas bl.a. med hänvisning till att dylika investeringar bör kunna väntas bli lönsamma utan statligt stöd.

Försörjningstrygghet är en av energipolitikens grundpelare. Ett robust och tillförlitligt energisystem är en grundläggande förutsättning för ett modernt och välfungerande samhälle. Utskottet delar regeringens uppfattning om att det finns lokala utmaningar i elförsörjningen och att elnäten på alla nivåer behöver utvecklas och användas effektivt i takt med den ökande elektrifieringen i samhället, bl.a. i transport- och industrisektorerna och i växande städer. När det gäller stamnätet ställer en ökande andel förnybar energi i kombination med eftersatta investeringar och reinvesteringar samt en alltmer integrerad europeisk elmarknad stora krav på den fortsatta utvecklingen av nätet. Svenska kraftnät planerar åtgärder i transmissionsnätet inklusive i utlandsförbindelser och i utrustning för elektronisk kommunikation som innebär investeringskostnader på drygt 17 miljarder kronor för perioden 2021–2023. I likhet med då budgetpropositionen behandlades hösten 2019 instämmer utskottet i regeringens uppfattning om att den höga investeringsvolymen i stamnätet ställer krav på planering, analys och resursåtgång samt uppföljning och kontroll i verksamheten

och att det därför är viktigt att Svenska kraftnät redovisar ekonomiska bedömningar, motiv för och konsekvenser av investeringar, underlag för prioriteringar och utfall av den föregående investeringsplanen. Med detta sagt har utskottet inget i övrigt att anföra när det gäller regeringens förslag till investeringsplan för perioden 2021–2023 för Svenska kraftnät. Förslaget tillstyrks därmed, liksom förslaget om finansiella befogenheter för Svenska kraftnät.

Utskottet noterar vidare att både den nuvarande och den tidigare regeringen under ett antal år arbetat med att se över Svenska kraftnäts ekonomiska mål. I budgetpropositionen för 2017 angavs att regeringen avsåg att vara klar med översynen senast till budgetpropositionen för 2018. Hösten 2019 konstaterade utskottet att arbetet med översynen fortsatte och att de ekonomiska mål som beslutades 2003 fortfarande gällde. I budgetpropositionen för 2021 anges att översynen har resulterat i en justering av Svenska kraftnäts ekonomiska mål samt att regeringen har uppdragit åt Statskontoret och Ekonomistyrningsverket att göra en myndighetsanalys av Svenska kraftnät respektive att föreslå hur de ekonomiska målen bör vara utformade på längre sikt för att styra mot både samhällsekonomisk och intern effektivitet. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2021.

Sammantaget innebär det ovan anförda att utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 21 Energi och de förslag till bemyndiganden för 2021 som är knutna till några av anslagen. Utskottet tillstyrker också de förslag som gäller Svenska kraftnäts investeringsplan 2021–2023 och finansiella befogenheter 2021 liksom förslaget om elberedskapsavgiftens storlek 2021. Följaktligen avstyrker utskottet de förslag till alternativa anslagsfördelningar som föreslås i de ovannämnda motionerna.

Reservation

Statens budget inom utgiftsområde 21 (SD)

av Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Eric Palmqvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

a) Anslagen för 2021

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 21 enligt förslaget i bilaga 4.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2020/21:1 utgiftsområde 21 punkt 4 och motion

2020/21:3118 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) och avslår motionerna

2020/21:2974 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2020/21:3490 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkandena 1–5 och

2020/21:3501 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 1.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som föreslås i bilaga 5.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2020/21:1 utgiftsområde 21 punkt 5.

c) Godkännande av investeringsplan för Affärsverket svenska kraftnät

=utskottet

d) Finansiella befogenheter för Affärsverket svenska kraftnät

=utskottet

e) Avgiftsuttag för elberedskapsavgiften

=utskottet

Ställningstagande

Vi anser att energipolitiken bör vara inriktad på att säkerställa en långsiktigt konkurrenskraftig och tillförlitlig energiförsörjning för såväl hushållen som näringslivet. Energipolitiken ska syfta till att göra det möjligt för Sverige att upprätthålla en hög internationell konkurrenskraft och levnadsstandard. Det är viktigt för en nation att ha kontroll över sin energiförsörjning, och mot den bakgrunden anser vi att en hög grad av självförsörjning ska prioriteras i arbetet med att uppnå energipolitikens mål. Vi vill framhålla vikten av att bibehålla

och utveckla landets energisystem, med fokus på leveranssäkerhet, effektivitet och miljöansvar.

Med detta sagt vill vi framhålla att vi står bakom Sverigedemokraternas förslag till anslagsfördelning för utgiftsområde 21 Energi som finns i motion 2020/21:3118. Beträffande de enskilda anslagen inom utgiftsområdet föreslår vi för det första att riksdagen anvisar 100 miljoner kronor till anslaget 1:2 Insatser för energieffektivisering. Anslaget för 2021 blir därmed 72 miljoner kronor högre än vad regeringen har föreslagit. Den högre anslagsnivån får användas till fortsatta satsningar på omställningsarbetet i företag och för att stödja företags marknadsintroduktion av energieffektiva produkter och tjänster. Vidare föreslår vi att riksdagen avvisar regeringens förslag om anslaget 1:3 Insatser för förnybar elproduktion (-25 miljoner kronor), anslaget 1:7 Energiteknik (-1 462 400 000 kronor) och anslaget 1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning (-120 miljoner kronor). Vårt förslag till utveckling av anslaget 1:3 Insatser för förnybar elproduktion syftar till att göra marknadsförutsättningarna mer jämbördiga för olika energislag och göra en inriktning på fossilfrihet snarare än förnybarhet. Skälet till att vi vill utveckla anslaget 1:7 Energiteknik är att anslaget uteslutande avser investeringsstöd till solceller och till energilagring, vilket vi motsätter oss av samma skäl som vi nyss anförde avseende anslaget 1:3, dvs. för att minska den snedvridning på energimarknaden som statens alltför ensidiga fokusering på förnybar energi innebär. Den minskning av anslaget 1:7 Energiteknik som vi föreslår är 400 000 kronor större än vad som föreslås i motion 2020/21:3118 (SD), vilket innebär att anslaget för 2021 enligt vårt förslag blir 0 kronor.

När det gäller anslaget 1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning anser vi att det har en väldigt låg effektivitet när det gäller att bidra till arbetet med att nå fossilfrihet och att det har använts för att finansiera projekt med tveksamt värde för detta.

Vidare är vår uppfattning att regeringens förslag till anslag som ska finansiera energiforskning är otillräckligt. Vi föreslår därför att riksdagen anvisar drygt 1 618 miljoner kronor till anslaget 1:4 Energiforskning, vilket är 103 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslår för 2021. Regeringens förslag innebär en sänkning av anslaget med drygt 282 miljoner kronor för budgetperioden, vilka vi genom vårt förslag återför samtidigt som vi höjer ambitionsnivån genom att tillföra ytterligare drygt 102 miljoner kronor årligen 2021–2023. Enligt vår uppfattning bör energiforskningen syfta till att reducera Sveriges beroende av fossila bränslen och till att utveckla den inhemska energiindustrin.

Utöver detta anser vi att Sverige bör delta i internationellt samarbete med andra kärnkraftsnationer för att göra det möjligt för fler länder att få tillgång till leveranssäker och ren baskraft. Sverige bör därför ansluta sig till samverkansprojektet Generation IV Forum (GIF), och vi förordar av den anledningen att riksdagen ökar anslaget 1:9 Avgifter till internationella organisationer med 1 miljon kronor 2021.

Vårt förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområdet innefattar två nya satsningar. Vi föreslår att 150 miljoner kronor anslås 2021 för forskning och utveckling samt uppförande av en svensk forskningsreaktor för fjärde generationens kärnkraft. Den andra satsningen gör vi på att vidareutveckla vätgastechniken i en vätgasstrategi för Sverige för att fler pilotanläggningar ska komma på plats i syfte att bygga upp en infrastruktur för såväl lättare som tyngre fordon som drivs med vätgas. För den föreslagna vätgassatsningen föreslår vi att 100 miljoner kronor anslås för 2021.

Det nu anförda innebär att vi förordar att riksdagen ska anvisa anslag för utgiftsområde 21 för 2021 i enlighet med det förslag som finns i bilaga 4. När det gäller Svenska kraftnäts investeringsplan och affärsverkets finansiella befogenheter har vi ingen annan uppfattning än vad regeringen föreslår. Detsamma gäller förslaget i budgetpropositionen om nivån på elberedskapsavgiften.

När det gäller regeringens förslag till olika bemyndiganden som är kopplade till några av anslagen anser vi att de bör utformas i linje med vårt förslag i bilaga 5. Det innebär att riksdagen avslår regeringens förslag om bemyndiganden för anslagen 1:3 Insatser för förnybar elproduktion, 1:7 Energiteknik och 1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning.

Utöver det vi har anförut ovan gäller det som sägs i budgetpropositionen för 2021 om dels anslagen, dels bemyndiganden om ekonomiska åtaganden.

Sammantaget innebär detta att vi med undantag för den tidigare nämnda mindre justeringen tillstyrker motion 2020/21:3118 (SD). Det innebär också att vi delvis tillstyrker propositionen och avstyrker de övriga motionsförslagen.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 21 (M)

Lars Hjälmered (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) och Lotta Olsson (M) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 25 november 2020 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 21 Energi inte får överstiga 4 514 129 000 kronor 2021 (bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). Moderaternas budgetalternativ bör ses som en helhet, och vi väljer därför att avstå från att delta i beslutet om anslagens fördelning inom den ram för utgiftsområdet som riksdagen alltså redan har fastställt. I stället lägger vi fram detta särskilda yttrande som i korthet beskriver Moderaternas politik inom utgiftsområde 21. Yttrandet bygger på det samlade förslag till statens budget som finns i partimotion 2020/21:3422 (M). Den motionen behandlades i betänkande 2020/21:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservationerna 1 och 5 i det betänkandet.

Sverige har – förutom pandemin – att hantera hög arbetslöshet och grov brottslighet. Det framhålls i den ovan nämnda motionen 2020/21:3422 (M) sammantaget som Sveriges stora problem. Moderaternas budgetförslag fokuserar därför på att se till att Sverige ska ha beredskap för om pandemin förvärras, knäcka arbetslösheten och bekämpa kriminaliteten.

För att kunna hantera en situation där coronakrisen förvärras innehåller Moderaternas budgetförslag en krisbuffert. Den kan användas för att dels stärka hälso- och sjukvården, dels stötta ekonomin för att pressa tillbaka arbetslösheten när smittspridningen nu återigen tar fart.

För att knäcka arbetslösheten behöver arbetslinjen återupprättas. Det går att åstadkomma genom att de svenska bidragssystemen stramas åt, att det införs ett bidragstak, att nyanlända gradvis ska kvalificera sig till bidragssystemen samt genom att växla ineffektiva skatteavdrag mot bredare skattesänkningar på arbete och investeringar. Valfärden behöver tillföras mer resurser samtidigt som dessa villkoras med ett skattehjärstopp för att inte framtida skattehöjningar ska hota den ekonomiska återhämtningen. Den klyfta i beskattning mellan löntagare och pensionärer som regeringen har skapat bör tas bort.

För att bekämpa kriminaliteten förordas i motionen en mönsterbrytande kriminalpolitik för att krossa gängen och återupprätta tryggheten. Det handlar bl.a. om dubbla straff för gängkriminella, visitationszoner och att göra det straffbart att vara med i kriminella gäng. Det handlar även om att hela rättsväsendet tillförs resurser och att göra polisyrket mer attraktivt.

Genom att fokusera på att lösa de stora problemen kan Sverige bli ett land där arbetslösheten pressas tillbaka, fler är trygga och resurserna till välfärden växer.

Moderaternas budgetalternativ för utgiftsområde 21 Energi – som vi alltså står bakom – baseras på den grundläggande inställningen att Sverige ska ha ett

tryggt energisystem med pålitliga leveranser av el och annan energi till rimliga kostnader för företag och hushåll. Det ska även bidra till en effektiv omställning för att möta klimatutmaningarna och ligga i framkant vad gäller utvecklingen av ny grön teknik. Det energisystem som vi vill utveckla kännetecknas av hög leveranssäkerhet och låg klimatpåverkan, och där en ökad elektrifiering av samhället är ett centralt inslag. För att det ska vara möjligt att producera den mängd el som behövs måste alla fossilfria kraftslag bidra, inklusive kärnkraften. Reformen på elmarknadsområdet och förbättrade elnät anser vi också bör ingå i en ny energipolitik för Sverige.

När det gäller anslagen inom utgiftsområde 21 Energi anser vi i likhet med vad Moderaterna anför i motion 2020/21:3490 att anslaget 1:4 Energiforskning borde ha ökats med 250 miljoner kronor 2021–2023. Anslagsökningen skulle finansiera forskning, utveckling och testanläggningar i syfte att utveckla nästa generations kärnkraft i Sverige.

Vi hade gärna sett en omfördelning av regeringens satsning om 50 miljoner kronor 2021 och 2022 på fossilfritt flyg till förmån för ett nytt anslag inom utgiftsområde 20, Grönt bränslestöd, där satsningar på fossilfritt flyg återfinns. I likhet med vad som föreslås av Moderaterna skulle detta innebära en ökning av anslaget med 200 miljoner kronor 2021.

När det gäller anslaget 1:5 Infrastruktur för elektrifierade transporter hade vi förordat en omfördelning av regeringens satsning om 550 miljoner kronor 2021 på infrastruktur för elektrifierade transporter till förmån för ett nytt anslag inom utgiftsområde 20, Stöd till laddstationer för bilar och lastbilar. Det här aktuella anslaget borde således ha minskats med 550 miljoner kronor 2021.

Vi anser att stöd till enskilda produktionstekniker som solceller bör utvecklas och hade därför avvisat delar av regeringens satsning på solcellsstöd till kommuner och företag inom ramen för anslaget 1:7 Energiteknik.

Vi hade också avvisat delar av regeringens satsning på energi- och klimatrådgivning (anslaget 1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning). Anslaget borde enligt vår uppfattning ha minskats med 120 miljoner kronor 2021–2023 till förmån för finansiering av andra prioriterade reformer.

Sammantaget innebär detta att vi i budgetprocessens första steg stod bakom en utgiftsram som var 730 miljoner kronor lägre än den som riksdagen fastställde för utgiftsområde 21 Energi för 2021.

2. Statens budget inom utgiftsområde 21 (V)

Birger Lahti (V) anför:

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den jag önskar avstår jag från att delta i beslutet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 21 Energi. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Vänsterpartiets samlade för-

slag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3170 (V). Motionen behandlades i betänkande 2020/21:FiU1, och partiets samlade förslag framgår av reservationerna 3 och 7 i det betänkandet.

I den nyssnämnda motionen 2020/21:3170 (V) presenteras omfattande satsningar på välfärden och ett reformerat skattesystem i syfte att öka jämlikheten genom omfördelning och skapa förutsättningar för att lyckas med den gröna omställningen. När enskilda individer agerar utan hänsyn till att alla är sammanbundna i ett samhälle drar de rika ifrån, välfärden kollapsar och klimatet havererar. För att kunna stärka välfärden, öka friheten för de allra flesta, skapa rättvisa och jämlikhet och lyckas med den nödvändiga gröna omställningen måste vi agera tillsammans. I det läget håller det inte att som regeringen lägga miljardbelopp på att skattesubventionera hushållsnära tjänster, köksrenoveringar och sänkt inkomstskatt för höginkomsttagare, i stället för att satsa på att säkra välfärdens långsiktiga finansiering eller stärka produktivitetstillväxten i den svenska ekonomin. När regeringen prioriterar de rika framför att ta tag i de växande klyftorna väljer Vänsterpartiet, som framgår av den nämnda motionen, en annan väg.

Det förslag till budget som finns i motionen innefattar satsningar på att minska klyftorna och att stärka den generella välfärden. Dessa satsningar är centrala för ett mer jämlikt samhälle. Mycket av de pengar som läggs på välfärden syftar till att skapa högre kvalitet, bättre arbetsvillkor, fler arbetstillfällen, och inte minst – en välfärd som omfattar fler. Den plan för ett jämlikt samhälle och en grön omställning som beskrivs i motionen sätter därmed de ekonomiskt mest utsatta, välfärden samt miljön och klimatet i fokus. Budgetförslaget omfattar ca 70 miljarder kronor mer än regeringens på reformer som syftar till att bygga ett robust, hållbart och rättvist samhälle för alla. Samtidigt har detta budgetförslag samma finansiella sparande som regeringen föreslår, vilket innebär att de reformer som förordas i motionen är finansierade via ökade skatteinkomster som höginkomsttagare och personer med stora förmögenheter och kapitalinkomster får bära.

I den ovan nämnda motionen finns också Vänsterpartiets förslag till ram för utgiftsområde 21 Energi. Vänsterpartiets budgetalternativ för utgiftsområdet tar sin utgångspunkt i en insikt om att klimatkrisen är akut och att Sverige snabbt måste ställa om för att minska utsläppen. Energipolitiken har här en avgörande roll. Vänsterpartiets mål är ett samhälle med 100 procent förnybar energiförsörjning senast 2040. Genom att säga nej till kärnkraft och i stället satsa på energieffektivisering och förnybar energi som sol-, vind-, bio- och geoenergi kan ett ekologiskt hållbart samhälle skapas.

För att understryka vikten av ytterligare satsningar på förnybar elproduktion anser jag att staten och andra offentliga aktörer bör ges utökade möjligheter att visa vägen på detta område. Därför vill jag, i likhet med vad som förordas i motion 2020/21:2974 (V), att offentliga byggnader såsom sjukhus och skolor ska få möjlighet att installera sol- och vindkraft som ett led i utbyggnaden av förnybar energi. Jag hade därför gärna sett att det – utöver regeringens övriga anslagsförslag inom utgiftsområdet – även hade införts ett nytt

anslag för sol- och vindkraftsinvesteringar i offentliga byggnader. Det anslaget skulle ha uppgått till 1 miljard kronor under 2021.

Sammantaget hade Vänsterpartiets förslag inneburit att 1 miljard kronor mer än regeringens förslag hade anvisats till utgiftsområde 21 Energi för 2021.

3. Statens budget inom utgiftsområde 21 (KD)

Camilla Brodin (KD) anför:

Genom sitt beslut den 25 november 2020 fastställde riksdagen att de samlade utgifterna för utgiftsområde 21 Energi inte får överstiga 4 514 129 000 kronor 2021 (bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). Som tidigare framgått är utgångspunkten i detta ärende således att ramen är fastställd. Jag står fast vid uppfattningen att anslagen inom utgiftsområde 21 borde ha utformats i enlighet med förslaget i Kristdemokraternas budgetmotion 2020/21:3530 (KD). I den motionen har Kristdemokraterna presenterat en politik som är ett helhetsalternativ till regeringens budgetproposition. Motionen behandlades i betänkande 2020/21:FiU1, och partiets samlade förslag framgår av reservationerna 4 och 8 i det betänkandet. När det ovan nämnda förslaget till budgetram för utgiftsområde 21 Energi nu har fallit avstår jag från att delta i utskottets beslut när det gäller anslagen för 2021. Jag vill dock påminna om att Kristdemokraternas förslag till ram för utgiftsområde 21 Energi är 129 miljoner kronor lägre än vad regeringen föreslår.

Som framgår av den ovan nämnda motionen 2020/21:3530 vill Kristdemokraterna skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den globala konkurrensen. En välfungerande ekonomisk politik ger resurser att satsa på välfärden, såsom en god vård och omsorg och en bra skola. Med genomtänkta reformer kring arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan människors förutsättningar att lämna arbetslöshet och utanförskap förbättras. Den ekonomiska politiken ska också stärka familjerna och det civila samhället, vilket är en grund för ett samhälle byggt på gemenskap där människor känner tillit till varandra. För att klara detta krävs ledarskap och förmåga att prioritera. Sveriges bästa måste komma före respektive januaripartis favoritreformer, där ingen tar ansvar för helheten.

De åtgärder som regeringar världen över har tvingats vidta för att stoppa smittspridningen har resulterat i att Sverige och omvärlden har hamnat i en synnerligen djup lågkonjunktur. I Sverige finns risk för att arbetslösheten biter sig fast på höga nivåer under lång tid. En varaktigt hög arbetslöshet skulle ha negativa hälsoeffekter, medföra sociala problem och undergräva de offentliga finanserna och därmed välfärdens långsiktiga finansiering. De omfattande korttidspermitteringarna dämpar behovet av att nyanställa under den närmaste tiden, eftersom det i första hand kommer att vara den outnyttjade personalreserven som sysselsätts när produktionen återhämtar sig. Samtidigt som den stora och breda påverkan på samhället som coronapandemin medför måste hanteras, behöver Sverige klara av att hantera de stora samhällsproblem som fanns redan innan pandemin bröt ut och som i flera fall har förvärrats av den.

Det handlar framför allt om den arbetslöshet som riskerar att bli permanent, den vårdskuld som har lagts till redan långa vårdköer, de brister i äldreomsorgen som har hamnat i blyxtbelysning och den djupt oroande brottsutvecklingen.

De jobbreformer som föreslås i motionen syftar till att arbetsgivare ska vilja anställa personer som i dag är arbetslösa i stället för att, som regeringens reformer, ge stöd till anställningar som redan finns. I motionen föreslås dessutom ett nationellt grepp för att beta av både vårdskuld och vårdköer och ta all vårdkapacitet som kan uppbringas i anspråk – oavsett var i landet den råkar finnas. Förslaget innebär även att mer resurser tillförs äldreomsorgen och att stora satsningar görs för att äldreomsorgens personal ska kunna arbeta under skäliga villkor. Dessutom behöver alla delar av rättsväsendet få betydande tillskott.

I detta särskilda yttrande redovisar jag i korthet den syn på energipolitiken som Kristdemokraterna har presenterat i motion 2020/21:3501 och som ligger till grund för partiets förslag till budget för utgiftsområde 21 Energi. Kristdemokraternas syn på energipolitiken bygger på inställningen att en trygg och säker energiförsörjning är en viktig motor i Sveriges ekonomi och avgörande för välfärden. Svenska företag och konsumenterna ska kunna lita på att det finns en stabil och pålitlig elförsörjning. Långsiktiga spelregler och stabila villkor på elmarknaden är också av stor vikt för de svenska jobben och den svenska konkurrenskraften. För att energipolitiken ska kunna möta dessa krav bör fossila bränslen fasas ut och förutsättningarna för kontrollerade generationsskiften i den svenska kärnkraften bli bättre. Den fossilfria kärnkraften måste utvecklas i stället för att avvecklas och vattenkraften värnas samtidigt som den förnybara elproduktionen i form av bl.a. vind- och solkraft byggs ut. Jag anser att en energipolitik där flera olika fossilfria kraftproduktionslag verkar sida vid sida gör det möjligt att möta klimatutmaningarna utan att välfärden samtidigt sätts på spel.

Mot denna bakgrund hade jag alltså velat se en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 21 Energi. Jag hade avvisat de medel inom anslaget 1:1 Statens energimyndighet som regeringen föreslår för sekondering av personal och informationsplattform för solceller. Däremot hade jag gärna sett att Energimyndigheten hade tillförts 10 miljoner kronor årligen för energirådgivning samtidigt som regeringens tilldelning om 120 miljoner kronor till lokal rådgivning under anslaget 1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning hade avvisats. Till förmån för andra budgetsatsningar hade jag även avvisat tilldelningen om 9 miljoner kronor årligen till Energimyndigheten för marknadskontroll, ekodesign och energimärkning (anslaget 1:1 Statens energimyndighet). Av prioritetsskäl samt för att neutralisera villkor mellan olika kraftslag delar jag även uppfattningen i Kristdemokraternas motion om att anslaget 1:3 Insatser för förnybar elproduktion borde ha minskats med 15 miljoner kronor årligen.

Forskning på energiområdet anser jag vara viktigt, och därför borde anslaget 1:4 Energiforskning ha tillförts 175 miljoner kronor mer än vad regeringen

föreslog och 125 miljoner kronor öronmärkts för en satsning på kärnkraftsforskning, bl.a. med inriktning på framtidens kärnkraft. Vidare anser jag att det borde ha avsatts mer medel än vad regeringen föreslog för forskning om fossilfritt flyg.

För att bryta transportsektorns fossilbränsleberoende förordar jag en högre ambitionsnivå när det gäller utbyggnaden av laddstolpar för elfordon och infrastruktur för elektrifierade tunga fordon. Därför hade jag gärna sett en ökning av anslaget 1:5 Infrastruktur för elektrifierade transporter med 100 miljoner kronor för 2021.

Avslutningsvis ifrågasätter jag effektiviteten i de satsningar som regeringen gör med stöd av anslaget 1:7 Energiteknik och ser inget skäl att stödja regeringens förslag om att tillföra 260 miljoner kronor till anslaget 2021 för en nedtrappning av investeringsstödet till solceller. Jag förordar andra prioriteringar och hade därför avvisat regeringens förslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:1 Budgetpropositionen för 2021 utgiftsområde 21:

1. Riksdagen fastställer avgiftsuttaget under 2021 för elberedskapsavgiften till högst 255 000 000 kronor (avsnitt 2.8.8).
2. Riksdagen godkänner investeringsplanen för elförsörjning för 2021–2023 som en riktlinje för Affärsverket svenska kraftnäts investeringar (avsnitt 2.9.1).
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2021 ge Affärsverket svenska kraftnät finansiella befogenheter i enlighet med vad regeringen förordar (avsnitt 2.9.1).
4. Riksdagen anvisar ramanslaget för budgetåret 2021 under utgiftsområde 21 Energi enligt tabell 1.1 i propositionen.
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2 i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:2974 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 21 Energi enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2020/21:3118 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 21 Energi enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2020/21:3490 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 21 Energi enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett ökat anslag till energiforskning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avvisa anslaget för infrastruktur för elektrifierade transporter och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett minskat anslag till energiteknik och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avvisa anslaget för energi- och klimatrådgivning och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3501 av Camilla Brodin m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 21 Energi enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2021 inom utgiftsområde 21 Energi

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		M	SD	V	KD
1:1 Statens energimyndighet	365 421	±0	±0	±0	-9 000
1:2 Insatser för energieffektivisering	28 000	±0	72 000	±0	±0
1:3 Insatser för förnybar elproduktion	25 000	±0	-25 000	±0	-15 000
1:4 Energiforskning	1 515 223	+200 000	103 000	±0	175 000
1:5 Infrastruktur för elektrifierade transporter	550 000	-550 000	±0	±0	100 000
1:6 Energimarknadsinspektionen	152 757	±0	5 000	±0	±0
1:7 Energiteknik	1 462 400	-260 000	-1 462 000	±0	-260 000
1:8 Elberedskap	270 000	±0	±0	±0	±0
1:9 Avgifter till internationella organisationer	25 328	±0	1 000	±0	±0
1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning	120 000	-120 000	-120 000	±0	-120 000
<i>Förslag till anslag utöver regeringens förslag</i>					
99:1 Forskningsreaktor	±0	±0	150 000	±0	±0
99:2 Vätgas	±0	±0	100 000	±0	±0
99:3 Sol- och vindkraft på offentliga byggnader	±0	±0	±0	1 000 000	±0
Summa för utgiftsområdet	4 514 129	-730 000	-1 176 000	1 000 000	-129 000

BILAGA 3

Regeringens och motionärernas förslag till beställningsbemyndiganden

Beställningsbemyndiganden för 2021 inom utgiftsområde 21 Energi

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod	Avvikelse från regeringen				
			M	SD*	V	KD	
1:3	Insatser för förnybar elproduktion	35 000	2022–2023		–35 000		
1:4	Energiforskning	3 300 000	2022–2026				
1:5	Infrastruktur för elek- trifierade transporter	598 000	2022				
1:7	Energiteknik	577 556	2022		–577 556		
1:8	Elberedskap	2 000 000	2022–2036				
1:9	Avgifter till interna- tionella organisationer	26 000	2022–2023				
1:10	Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och ener- giomställning	240 000	2022–2023		–240 000		

* Sverigedemokraternas förslag när det gäller bemyndiganden har väckts under utskottets beredning av ärendet.

BILAGA 4

Reservanternas anslagsförslag

Reservation (SD)

Anslag för 2021 inom utgiftsområde 21 Energi

Tusental kronor

Anslag		Avvikelse från regeringen	Reservanternas förslag
1:1	Statens energimyndighet	±0	365 421
1:2	Insatser för energieffektivisering	72 000	100 000
1:3	Insatser för förnybar elproduktion	-25 000	0
1:4	Energiforskning	103 000	1 618 223
1:5	Infrastruktur för elektrifierade transporter	±0	550 000
1:6	Energimarknadsinspektionen	5 000	157 757
1:7	Energiteknik	-1 462 400	0
1:8	Elberedskap	±0	270 000
1:9	Avgifter till internationella organisationer	1 000	26 328
1:10	Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning	-120 000	0
<i>Förslag till anslag utöver regeringens förslag</i>			
99:1	Forskningsreaktor	150 000	150 000
99:2	Vätgas	100 000	100 000
Summa för utgiftsområdet		-1 176 000	3 337 729

BILAGA 5

Reservanternas förslag till beställningsbemyndiganden

Reservation (SD)

Beställningsbemyndiganden för 2021 inom utgiftsområde 21 Energi

Tusental kronor

Anslag	Avvikelse från regeringen	Reservanternas förslag	Tidsperiod
1:3 Insatser för förnybar elproduktion	-35 000	0	2022–2023
1:4 Energiforskning	0	3 300 000	2022–2026
1:5 Infrastruktur för elektrifierade transporter	0	598	2022
1:7 Energiteknik	-577 556	0	2022
1:8 Elberedskap	0	2 000 000	2022–2036
1:9 Avgifter till internationella organisationer	0	26 000	2022–2023
1:10 Lokal och regional kapacitetsutveckling för klimat- och energiomställning	-240 000	0	2022–2023